

Nederland langs de Europese meetlat

2019

Nederland langs de Europese meetlat 2019

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2018-2019	2018 tot en met 2019
2018/2019	Het gemiddelde over de jaren 2018 tot en met 2019
2018/'19	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2018 en eindigend in 2019
2016/'17-2018/'19	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2016/'17 tot en met 2018/'19

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress: Textcetera, Den Haag

Druk: Sumis

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70

Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2019.
Verveelvoudiging is toegestaan, mits CBS als bron wordt vermeld.

Voorwoord

De Europese Unie staat de laatste jaren weer flink in de belangstelling, nadat de Britten zich in 2016 uitspraken voor het verlaten van de Europese Unie. In mei 2019 zijn er verkiezingen voor het Europees Parlement, die eens in de vijf jaar worden gehouden.

Met de statistiekbureaus van de andere EU-landen draagt het CBS bij aan een consistent geheel van Europese statistieken. Eurostat, het in Luxemburg gevestigde Europese statistiekbureau, verzamelt nationale en regionale statistieken van de lidstaten en publiceert deze cijfers via verschillende kanalen. Samen met de nationale statistiekbureaus zorgt Eurostat ervoor dat de cijfers goed vergelijkbaar zijn tussen landen en dat ze nieuwe ontwikkelingen volgen.

In deze publicatie bekijkt het CBS hoe Nederland het doet ten opzichte van andere Europese landen op een selectie van onderwerpen, van economisch tot maatschappelijk. Zo behoort Nederland tot de landen

met de meeste internetgebruikers, een relatief hoge levensverwachting en een lage werkloosheid. Het autobezit per inwoner is hier wat lager dan gemiddeld in de Europese Unie, en de uitgaven aan gezondheidszorg zijn hoger. Het gebruik van duurzame, niet-fossiele energiebronnen is lager dan in andere landen. Alle cijfers zijn afkomstig van het CBS en Eurostat, tenzij anders vermeld, en zijn de meest recent beschikbare op het moment van schrijven. Alle cijfers hebben betrekking op de 28 lidstaten van de Europese Unie, inclusief het Verenigd Koninkrijk.

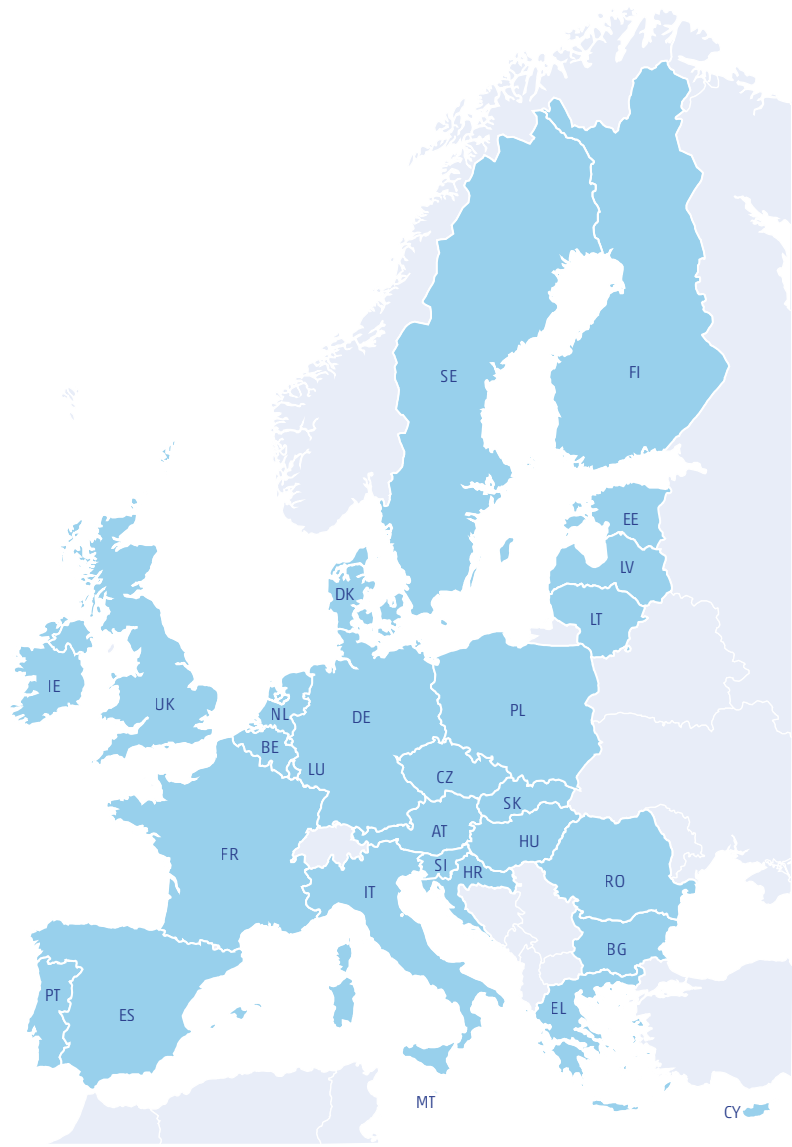
Ik wens u veel leesplezier toe en nodig u graag uit op www.cbs.nl of <https://ec.europa.eu/eurostat/> voor nog veel meer informatie over Nederland en Europa.

Directeur-Generaal
Dr. T.B.P.M Tjin-A-Tsoi

Den Haag/Heerlen/Bonaire, mei 2019

Europese Unie, 1 januari 2018

EU-28	Inwoners 512,4 mln
BE	België (11,4 mln)
BG	Bulgarije (7,1 mln)
CY	Cyprus (0,9 mln)
DK	Denemarken (5,8 mln)
DE	Duitsland (82,2 mln)
EE	Estland (1,3 mln)
FI	Finland (5,5 mln)
FR	Frankrijk (66,9 mln)
GR	Griekenland (10,7 mln)
HU	Hongarije (9,8 mln)
IE	Ierland (4,8 mln)
IT	Italië (60,5 mln)
HR	Kroatië (4,1 mln)
LV	Letland (1,9 mln)
LT	Litouwen (2,8 mln)
LU	Luxemburg (0,6 mln)
MT	Malta (0,5 mln)
NL	Nederland (17,2 mln)
AT	Oostenrijk (8,8 mln)
PL	Polen (38,0 mln)
PT	Portugal (10,3 mln)
RO	Roemenië (19,5 mln)
SI	Slovenië (2,1 mln)
SK	Slowakije (5,4 mln)
ES	Spanje (46,7 mln)
CZ	Tsjechië (10,6 mln)
UK	Verenigd Koninkrijk (66,3 mln)
SE	Zweden (10,1 mln)

Inhoud

1. Jongeren **7**
2. Migratie **11**
3. Internationaal studeren **15**
4. Werkloosheid **19**
5. Zelfstandigen zonder personeel **23**
6. Economische groei **27**
7. Afval **31**
8. Broeikasgassen **35**
9. Hernieuwbare energie **39**
10. Biologische landbouw **43**
11. Overheidsfinanciën **47**
12. Gezondheidszorg **51**
13. Levensverwachting **55**
14. Armoede **59**
15. Huizenprijzen **63**
16. Autobezit **67**
17. Internet **71**
18. Vakanties **75**
19. Goederenhandel **79**
20. Vertrouwen **83**
21. Welbevinden **87**
22. Het CBS **91**

33% was dat in Finland

1. Jongeren

Nederlandse jongeren behoren tot de jonge ouderlijk-nestverlaters. Alleen in Scandinavische landen en Frankrijk gaan jongeren eerder het huis uit. Vroeg uit huis of niet; in zijn algemeenheid spelen zaken als de mate van financiële onafhankelijkheid, wel of niet gaan studeren, en de beschikbaarheid en de kosten van huisvesting een rol.

18- tot 25-jarigen die bij hun ouders wonen, 2017

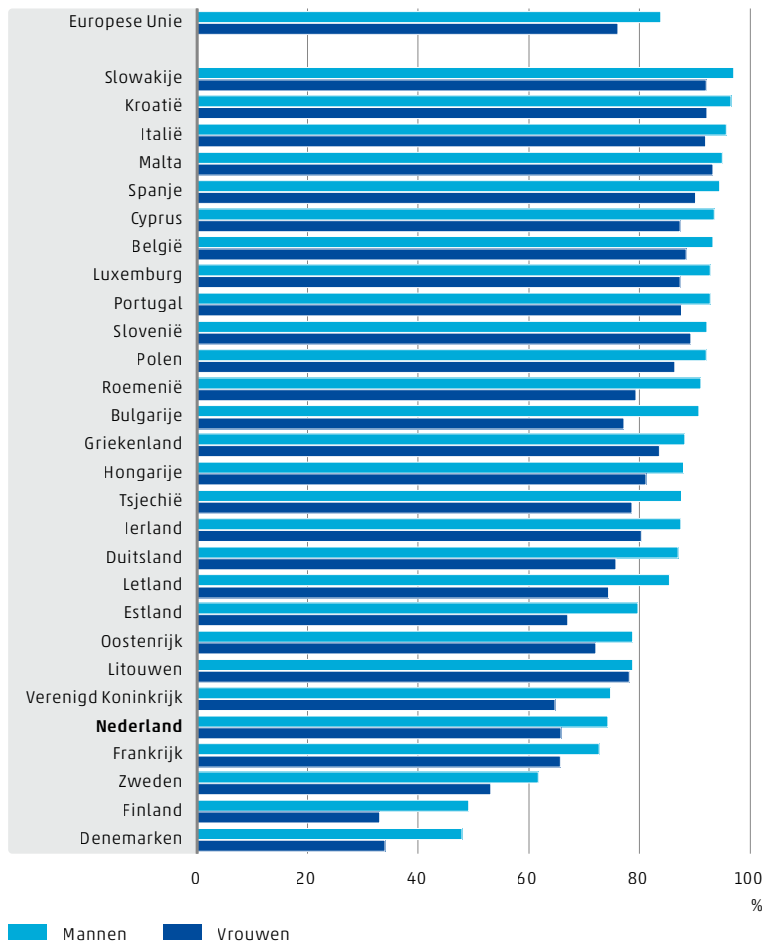

Acht op de tien jongeren (18 tot 25 jaar) in de Europese Unie wonen nog thuis. Die percentages lopen tussen landen sterk uiteen. In Denemarken en Finland woont maar 40 procent van deze jongeren bij de ouders, in België, Spanje, Italië, Cyprus, Slowakije, Luxemburg, Malta, Portugal, Slovenië en Kroatië is dat percentage hoger dan 90. In Nederland is het percentage thuiswonende jongeren (18 tot 25 jaar) 70.

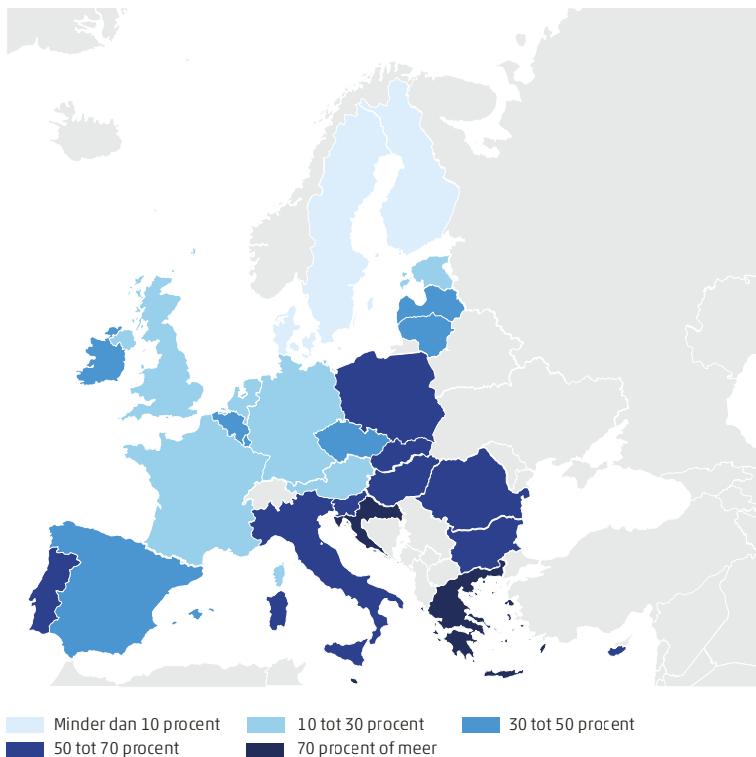
Jongens langer thuis dan meisjes

Op elke leeftijd en in alle EU-landen wonen jongens langer thuis dan meisjes. In twaalf EU-landen woont meer dan 90 procent van de jongens thuis tot hun vijfentwintigste. In Slowakije, Kroatië en Italië wonen hooguit 4 procent van de jongens zelfstandig. In Denemarken en Finland woont bijna 50 procent van de jonge mannen en iets meer dan 30 procent van de jonge vrouwen nog bij de ouders. Dat zijn vanuit het Europese perspectief zeer lage percentages. De cijfers voor de Nederlandse jongeren zijn een stuk hoger. Van de Nederlandse jonge mannen woont 74 procent thuis, van de jonge vrouwen 65 procent.

Thuiswonende jongeren (18 tot 25 jaar), 2017

Thuiswonende jongeren (25 tot 30 jaar), 2017

Op latere leeftijden dalen de percentages thuiswonende jongeren in de EU-28 snel, van 84 procent (18 tot 25 jaar) naar 47 procent (25 tot 30 jaar) voor de mannen, en van 76 procent naar 32 procent voor de vrouwen.

Oudere jongeren vaker (weer) bij ouders

Dat jongeren later uit huis gaan, is geen Europa-breed fenomeen. In 12 van de 28 EU-landen, waaronder Nederland, is het percentage thuiswonende 18- tot 25-jarigen hoger dan in 2010, in 9 landen is dit percentage lager, in 7 landen is dit verschil minder dan 1 procent. Deze ontwikkeling speelt ook op wat oudere leeftijden. In Kroatië, Griekenland, Spanje, Italië, Malta, Portugal en Slowakije was in 2017 het percentage thuiswonende 25- tot 30-jarigen hoger dan 60.

A close-up photograph of two dark red Dutch passports resting in a white wooden box. The passports are oriented diagonally, with the top one slightly behind the bottom one. The gold-colored text 'PASPOORT' and 'KONINKRIJK DER NEDERLANDEN' is visible on the covers, along with the royal coat of arms. A small, light-colored card with a patterned border is tucked between the two passports.

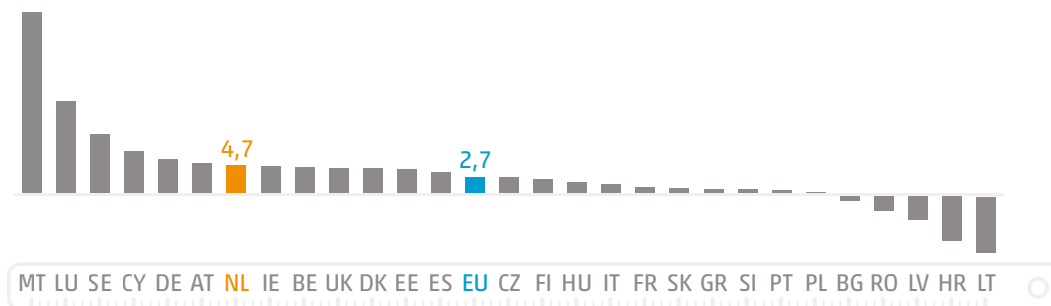
43% van de immigranten naar de EU in 2016 kwam uit een ander EU-land

1,2 asielzoekers per duizend inwoners naar Nederland in 2018

2. Migratie

Veel Europeanen vinden migratie een belangrijk thema. In welke EU-landen kwamen meer immigranten dan er emigranten vertrokken en was het migratiesaldo dus positief? Hoe was dat in Nederland? Hoeveel immigranten komen van buiten de Europese Unie naar de Europese Unie, en welk deel verhuist tussen EU-landen?

Migratiesaldo per 1 000 inwoners, 2017

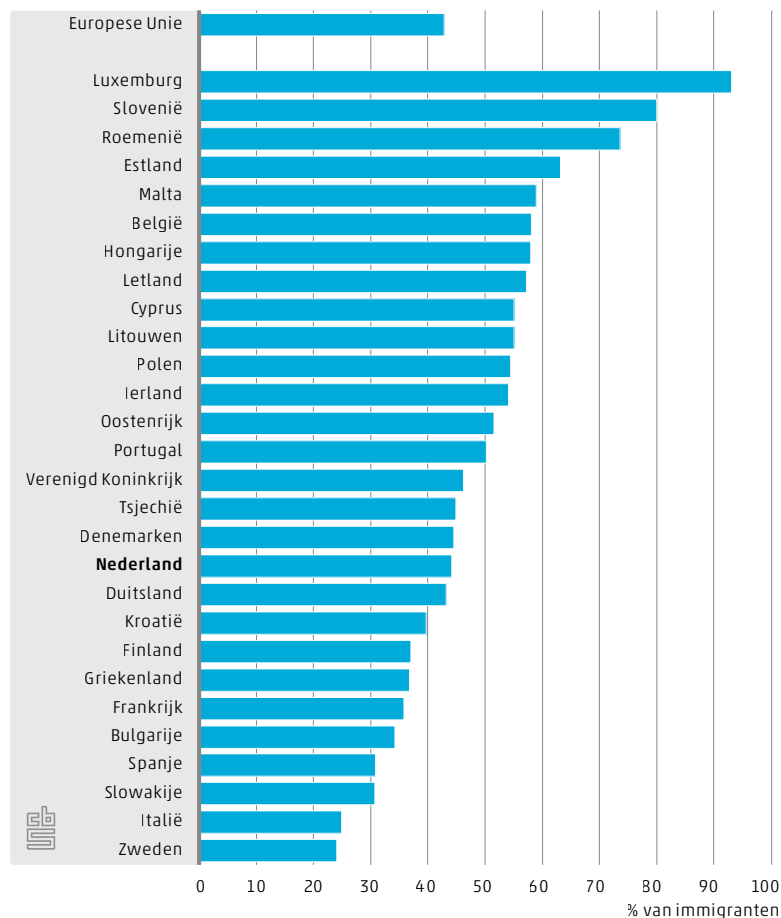
In 23 EU-landen, waaronder Nederland, was het migratiesaldo in 2017 positief. Dat betekent dat meer migranten naar ons land kwamen dan er vertrokken. Nederland ontving netto 81 duizend immigranten, bijna 5 migranten op elke duizend inwoners. In zes landen was het relatieve migratiesaldo hoger, met Malta aan kop. Uit vijf Oost-Europese landen vertrokken meer mensen dan ernaartoe kwamen. Velen zochten elders in de Europese Unie werk.

6 op 10 emigranten blijven in EU

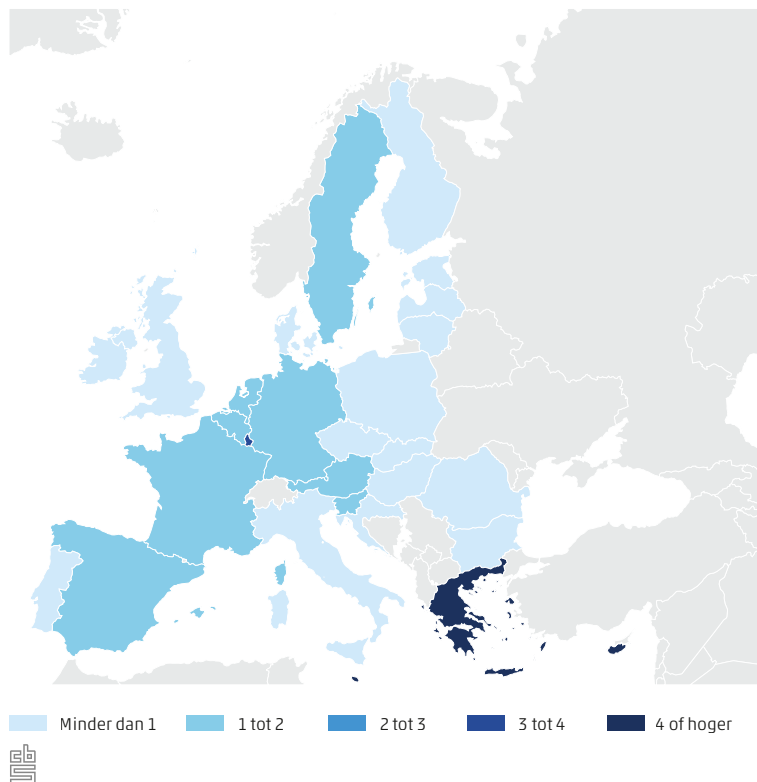
Veel immi- en emigranten verhuizen van het ene naar het andere EU-land. Iets meer dan 40 procent van de ruim 4 miljoen immigranten die naar een EU-land gingen kwam uit een ander EU-land. Van de 3 miljoen personen die uit een land van de Europese Unie emigreerden bleef 60 procent in de Europese Unie wonen. Onder deze laatsten zijn veel Oost-Europese emigranten.

In Nederland zijn deze percentages vergelijkbaar met de EU-gemiddelden: 44 procent van de immigranten kwam uit een EU-land, 56 procent van de emigranten vertrok naar een EU-land.

Immigranten vanuit een ander EU-land, 2016

Asielzoekers per 1 000 inwoners, 2018

Asielzoekers

Een deel van de immigranten komt naar de Europese Unie als asielzoeker. In 2018 kwamen 581 duizend asielzoekers van buiten de EU-28 naar een van de landen van de Europese Unie. Duitsland ontving verreweg de meeste eerste asielverzoeken, 162 duizend. Daarna volgden Frankrijk (111 duizend), Griekenland (65 duizend), Spanje (53 duizend) en Italië (49 duizend). De top tien van opvanglanden wordt aangevuld met het Verenigd Koninkrijk, Nederland, België, Zweden en Oostenrijk. Afgezet tegen de omvang van de bevolking had Cyprus in 2018 de hoogste instroom met 8,8 asielzoekers per duizend inwoners, gevolgd door Griekenland met 6,1 per duizend. Ook Malta en Luxemburg ontvingen naar verhouding veel asielzoekers. In Nederland lag het aantal eerste-asielaanvragen met 1,2 per duizend inwoners wat boven het Europese gemiddelde van 1,1 per duizend inwoners. De meeste asielzoekers in 2018 in Nederland kwamen uit Syrië, Iran en Eritrea.

12% internationale hbo- en
wo-studenten in Nederland in 2017

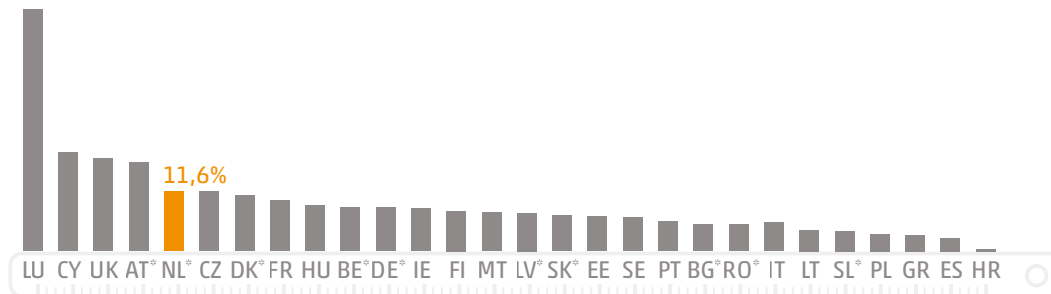
47% internationale
studenten in Luxemburg

3. Internationaal studeren

Studenten trekken steeds vaker de grens over om te studeren. Het kan dan gaan om een complete bachelor- of masterstudie of om een gedeelte van de studie. Met een in toenemende mate internationaal georiënteerde arbeidsmarkt is het belangrijk dat studenten buitenlandervaring opdoen. Zelf zien studenten het vooral als een waardevolle ervaring voor de persoonlijke ontwikkeling en goed voor de loopbaan. Ook is buitenlandervaring, met name voor hbo'ers, vaak verplicht.

Internationale studenten hoger onderwijs per land, 2016 (*=2017)

* NL: exclusief studenten niet-bekostigd onderwijs.

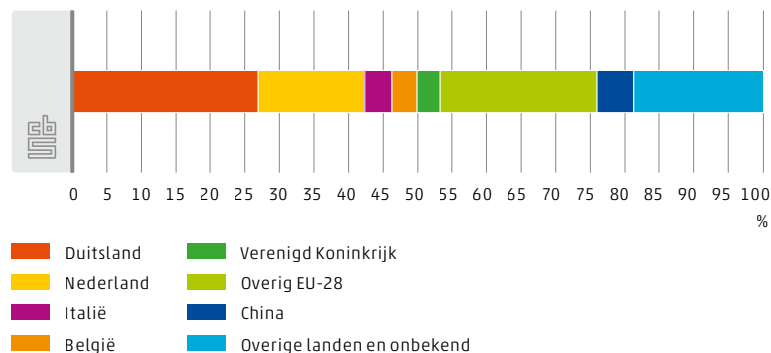
Luxemburg kent met 47 procent het hoogste aandeel internationale studenten. Dat zijn studenten die een volledige bachelor- of masterstudie doen en hun vooropleiding in een ander land hebben gedaan. Hierbij horen ook studenten die de nationaliteit hebben van het land waar ze studeren, maar in een ander land hun middelbareschoolopleiding hebben gevolgd. Dit verklaart gedeeltelijk de hoge score van Luxemburg.

In Cyprus, het Verenigd Koninkrijk en Oostenrijk is het aandeel internationale studenten rond 18 procent. In 2017 was dit in Nederland iets meer dan 11 procent. De meeste internationale studenten in de Europese Unie komen uit Europa zelf. Uitzonderingen zijn Spanje (veel Zuid-Amerikaanse studenten), Portugal (Afrikaanse en Zuid-Amerikaanse studenten), Frankrijk (Afrikaanse studenten) en het Verenigd Koninkrijk en Finland (Aziatische studenten).

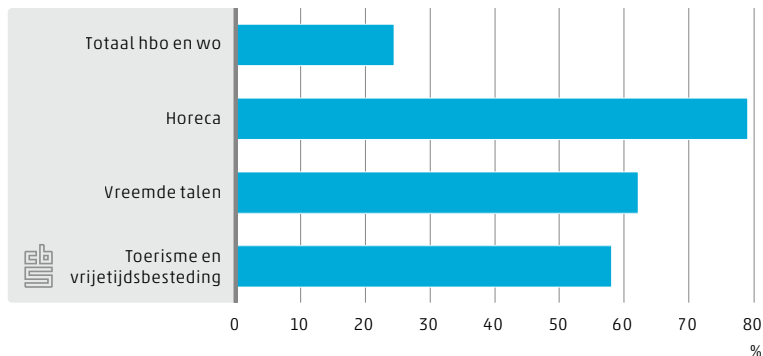
In Nederland vooral studenten uit de EU

In Nederland studeerden in 2017 ruim 81 duizend internationale studenten, 11,6 procent van alle studenten in het hoger onderwijs. Hiervan hadden 12,5 duizend studenten (15,4 procent) de Nederlandse

Nationaliteit internationale studenten in Nederland, 2017

Studiepuntmobiliteit vanuit Nederland, afgestudeerden hoger onderwijs 2016/'17

nationaliteit en hun vooropleiding in een ander land gedaan.

Drie kwart van de internationale studenten in Nederland kwam uit de Europese Unie, van wie de meeste uit Duitsland. Van buiten de Europese Unie kwamen relatief veel Chinezen in Nederland studeren. Twee derde van de internationale studenten in ons land kwam voor een bachelor-studie. Van de Duitse studenten was dat 80 procent.

Studiepunten in het buitenland

Het is ook mogelijk om een deel van de studie in een ander land te volgen. Bij deze zogeheten studiepuntmobiliteit gaan studenten voor minimaal drie maanden of vijftien studiepunten studeren in het buitenland. Het Europese ERASMUS-programma biedt bijvoorbeeld deze mogelijkheid.

Een kwart van de in 2016/'17 afgestudeerde hbo'ers en wo'ers in Nederland (bijna 37 duizend studenten) is studiepuntmobiel geweest. Hiermee heeft Nederland de EU-doelstelling van 20 procent studiepuntmobiele studenten gehaald. Studenten horeca, vreemde talen en toerisme en vrijetijdsbesteding brachten het vaakst een deel van hun opleiding in het buitenland door.

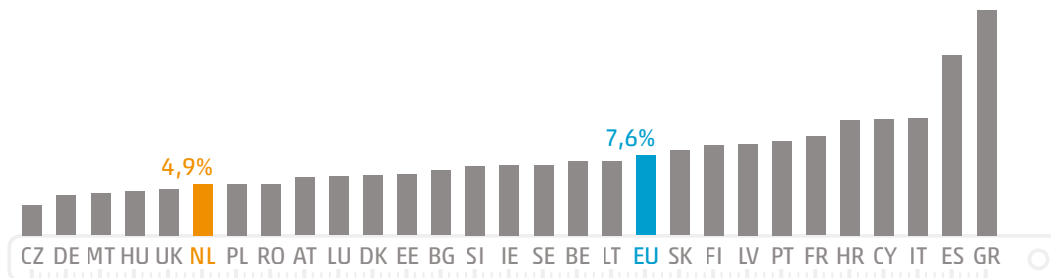
44% jeugdwerkloosheid
in Griekenland in 2017

9% in Nederland

4. Werkloosheid

De hoogste werkloosheid in de Europese Unie tijdens de economische crisis werd gemeten in 2013. Voor de EU-28 kwam het werkloosheidscijfer uit op bijna 11 procent, met uitschieters naar meer dan 25 procent voor Spanje en Griekenland. In Nederland, waar de piek in 2014 lag, was de werkloosheid relatief laag. Ook in 2017, toen in vrijwel alle landen het werkloosheidscijfer was gedaald, behoorde Nederland tot de landen met de laagste werkloosheid. In welke landen is de werkloosheid tussen 2013 en 2017 gedaald, in welke landen is die blijvend hoog?

Werkloosheid, 2017

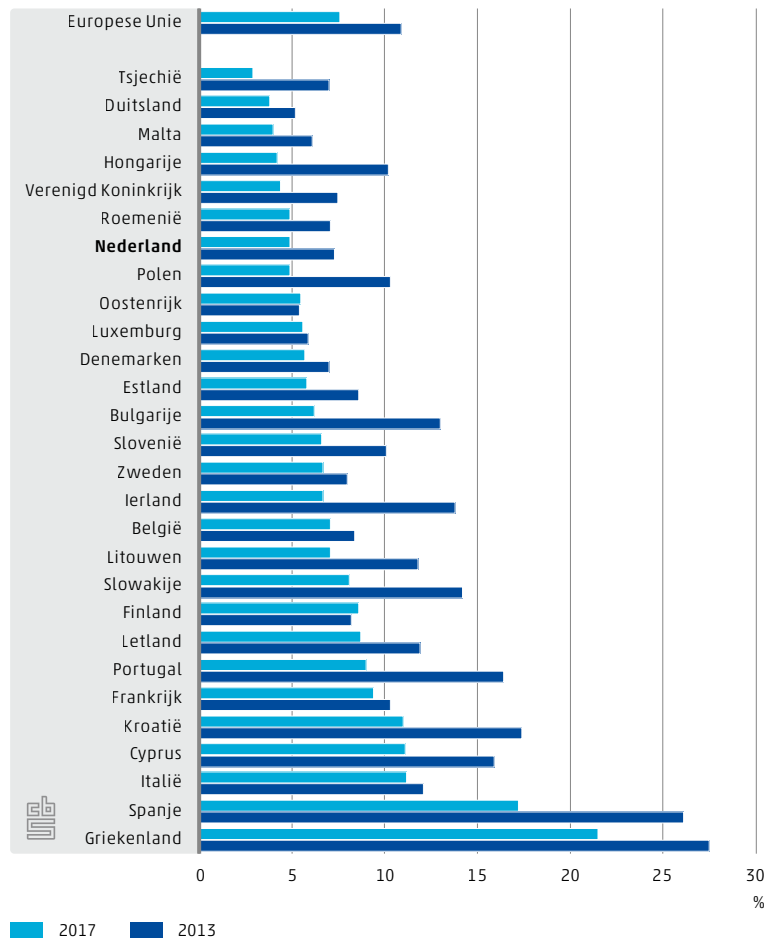
In Nederland was 4,9 procent van de beroepsbevolking van 15 tot 75 jaar in 2017 werkloos, aanzienlijk minder dan het EU-gemiddelde van 7,6 procent. Het percentage werklozen loopt sterk uiteen voor de 28 landen van de Europese Unie. In Griekenland en Spanje was de werkloosheid veruit het hoogst. In Tsjechië was de werkloosheid met 2,9 procent het laagst.

In de meeste EU-landen piekte de werkloosheid in 2013, en daalde vervolgens ieder jaar. In de EU-28 liep de werkloosheid terug van 10,9 procent (2013) tot 7,6 procent in 2017. Spanje kende de grootste daling in werkloosheid, maar behoort desondanks nog tot de landen met het hoogste werkloosheidspercentage binnen de Europese Unie.

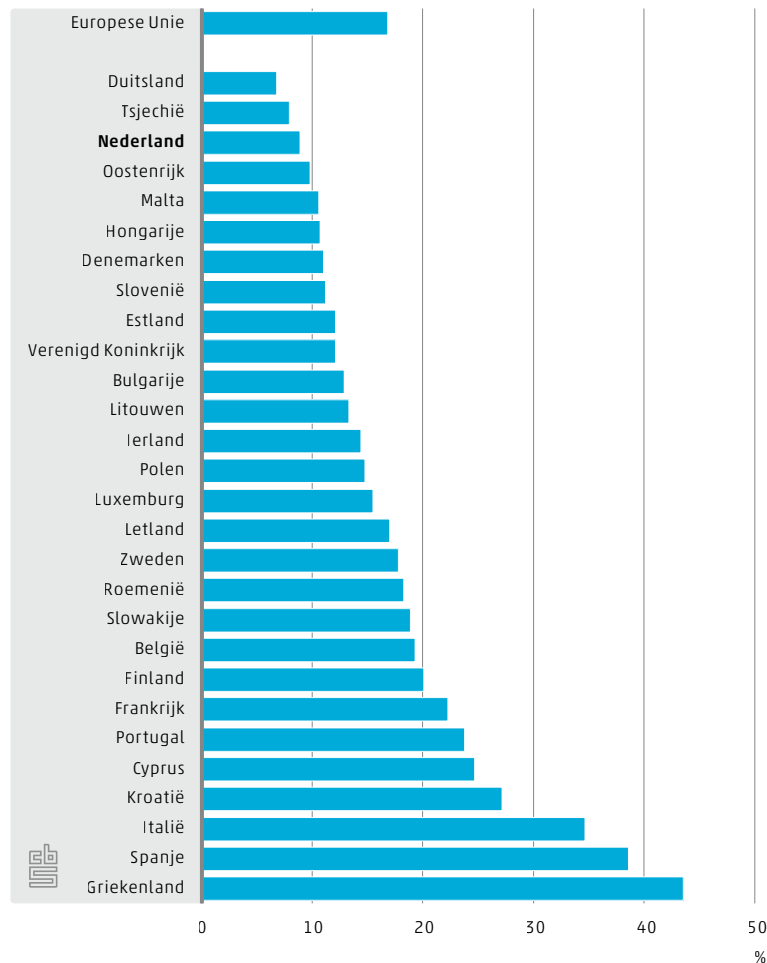
De werkloosheid daalde naar verhouding het sterkst in Hongarije, Tsjechië, Polen en Bulgarije. In deze landen is de werkloosheid meer dan gehalveerd tussen 2013 en 2017.

In Nederland ging de werkloosheid van 7,3 procent in 2013, na een stijging in 2014, naar 4,9 procent. In vergelijking met de ons omringende landen blijft de werkloosheid in Nederland achter bij Duitsland (3,8 procent) en het Verenigd Koninkrijk (4,4 procent). In België,

Werkloosheid (15 tot 75 jaar)

Jeugdwerkloosheid (15 tot 25 jaar)

Frankrijk en de Scandinavische landen was de werkloosheid hoger dan in Nederland.

Nederland heeft lage jeugdwerkloosheid

Als het gaat om jeugdwerkloosheid staat Nederland bij de drie laagste percentages. Voor de EU-28 was in 2017 de gemiddelde jeugdwerkloosheid 16,8 procent. In Nederland was dit 8,9 procent. Wel is het zo dat in Nederland een relatief groot deel van de werkloze jongeren onderwijs volgt. De jeugdwerkloosheid is het hoogst in Griekenland, waar 43,6 procent van de 15- tot 25-jarigen in de beroepsbevolking werkloos was, gevolgd door Spanje en Italië. In Duitsland en Tsjechië was de jeugdwerkloosheid het laagst, met respectievelijk 6,8 en 7,9 procent.

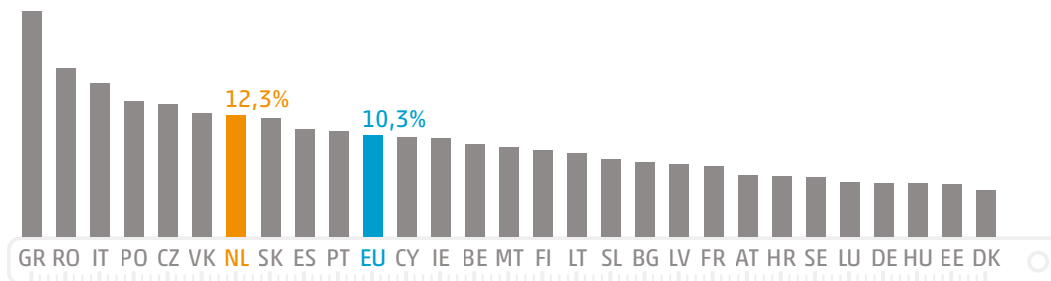
227 miljoen mensen met
betaald werk in de EU in 2017

23,4 miljoen
als zzp'er

5. Zelfstandigen zonder personeel

Met 1,1 miljoen zzp'ers op een werkzame beroepsbevolking (15 tot 75 jaar) van 8,6 miljoen (12,3 procent), behoorde Nederland in 2017 tot de EU-landen met het hoogste percentage zelfstandigen zonder personeel. Redenen om te kiezen voor een bestaan als zelfstandige zijn onder meer het zoeken van een nieuwe uitdaging en de mogelijkheid om zelf werkuren en werkindeling te bepalen, zo blijkt uit de Zelfstandigen-enquête arbeid (ZEA). In Nederland groeit het aantal zzp'ers de laatste jaren sterk. Hoe is dat in andere lidstaten?

Zzp'ers, 2017

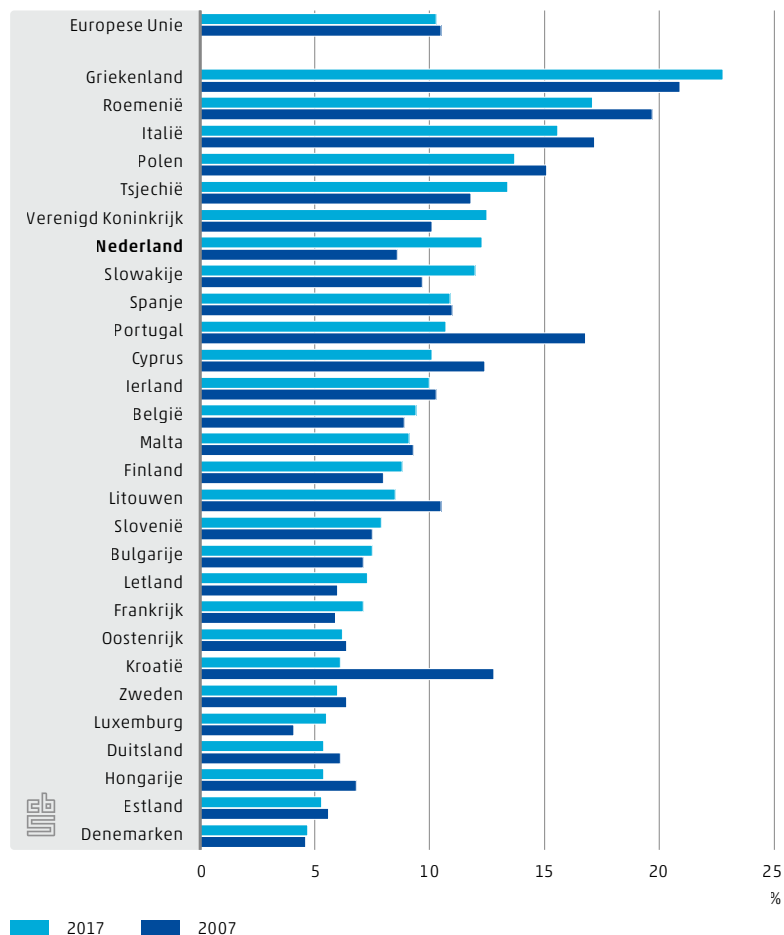

In 2017 waren in de 28 EU-landen 227 miljoen mensen van 15 tot 75 jaar met betaald werk. Van hen werkten 23,4 miljoen als zzp'er, dat is 10,3 procent. Griekenland (22,8 procent) en Roemenië (17,1 procent) hadden naar verhouding de meeste zzp'ers. Hier speelt mee dat deze landen een grote agrarische sector kennen, waar relatief veel zzp'ers werken. Denemarken kende met nog geen 5 procent het laagste aandeel. Nederland nam met 12,3 procent de zevende plek in binnen de EU-28. In de landen die ons omringen varieerden de percentages zzp'ers van 5,4 in Duitsland tot 12,5 in het Verenigd Koninkrijk.

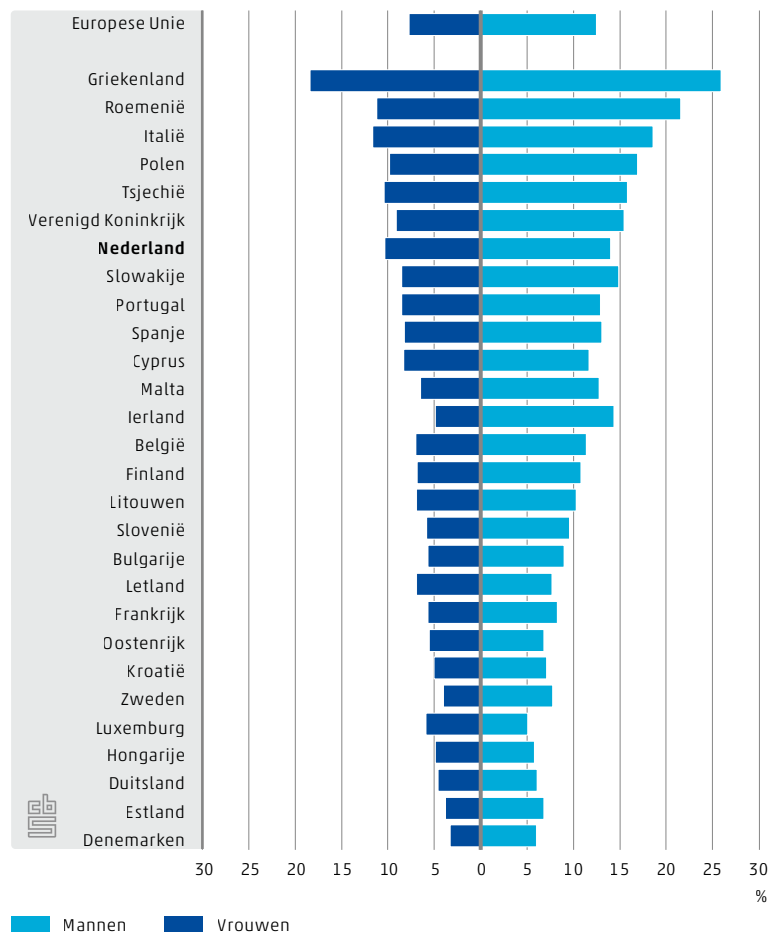
Meer zzp'ers

Nederland hoort tot de grootste groeiers wat betreft het aandeel zzp'ers, van 8,6 procent in 2007 naar 12,3 procent in 2017. Van de ons omringende landen is dit percentage ook in het Verenigd Koninkrijk relatief snel gegroeid. In België en Frankrijk was de toename minder groot, in Duitsland was zelfs sprake van een lichte krimp. In Kroatië is het percentage in tien jaar tijd met meer dan de helft afgenomen tot 6,1 procent in 2017. Ook in Portugal daalde het

Zzp'ers (15 tot 75 jaar), 2017

Zzp'ers (15 tot 75 jaar), 2017

aandeel aanzienlijk. In beide landen is de agrarische sector de afgelopen jaren flink gekrompen.

Mannen vaker zzp'er

Mannen zijn vaker als zzp'er werkzaam dan vrouwen. Alleen in Luxemburg is het percentage vrouwen groter. In 2017 was 14,0 procent van de werkzame mannen in Nederland zzp'er, tegen 10,3 procent van de werkzame vrouwen. In Roemenië en Zweden zijn mannen bijna twee keer zo vaak zzp'er als vrouwen. In Ierland zelfs drie keer zo vaak. Gemiddeld voor de EU-28 was respectievelijk 12,5 en 7,7 procent van de werkzame mannen en vrouwen zzp'er.

A wide-angle photograph of a modern urban street. On the left, a large building features a prominent glass-enclosed staircase. The street is paved with grey tiles and lined with contemporary buildings, including a tall glass skyscraper in the background. Several people are walking along the sidewalk. On the right, there's a ground-floor cafe area with outdoor seating and a sign that reads 'backwerk'.

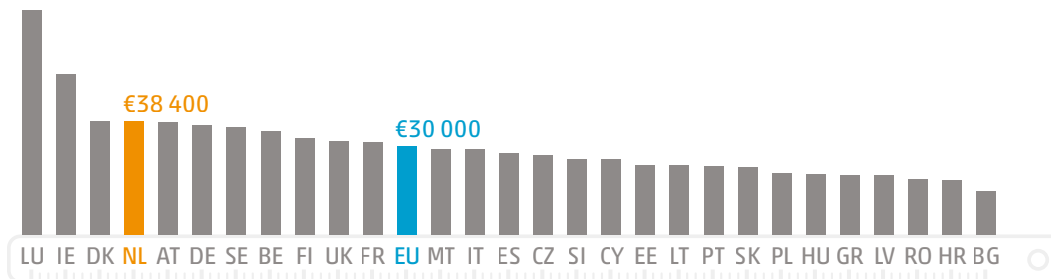
5% draagt Nederland
bij aan het Europese bbp

2,5 keer hoger dan gemiddeld in de EU
is het bbp per inwoner in Luxemburg

6. Economische groei

Nederland is een klein land binnen Europa. Niettemin draagt ons land bijna 5 procent bij aan het bruto binnenlands product van de Europese Unie en is daarmee de zesde economie van de EU-28. Wat zijn in de Europese Unie de grootste en de kleinste economieën? Hoe is de welvaart verdeeld in de Europese Unie?

Bbp per inwoner, prijspeil gecorrigeerd, 2017

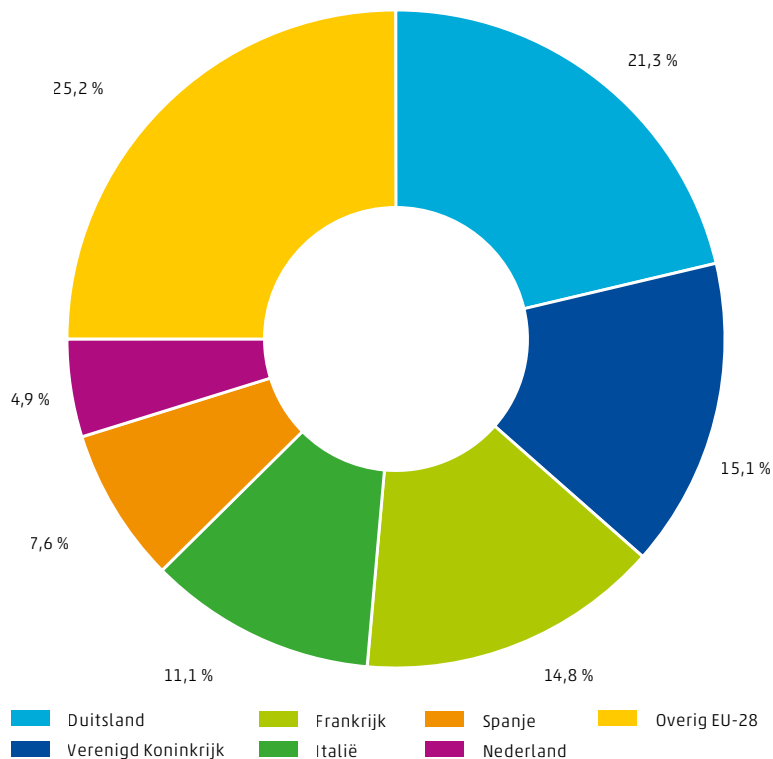

Duitsland is met ruim 21 procent de grootste economie van de EU-28, gevolgd door Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Deze drie landen maken ruim de helft van de economie van de EU-28 uit. Italië, Spanje en Nederland zijn gezamenlijk goed voor bijna 24 procent van het Europese bbp. Het aandeel van de overige 22 landen is een kwart.

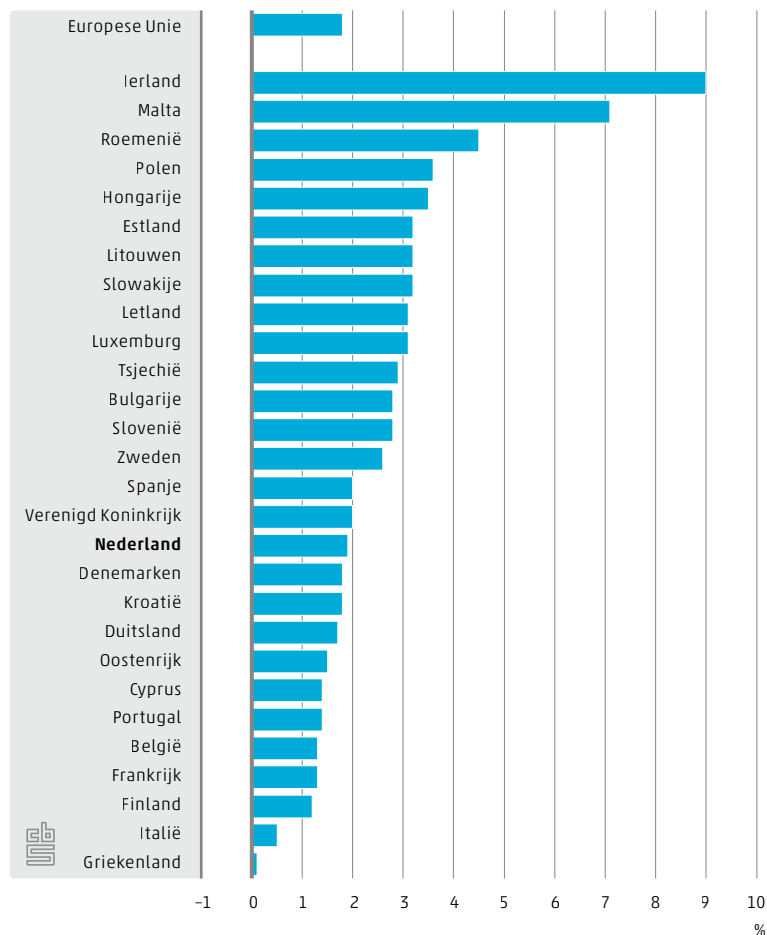
Bbp per inwoner in Nederland bij hoogste in EU

Het Nederlandse bbp per hoofd van de bevolking (gecorrigeerd voor prijspeil) is een van de hoogste binnen de Europese Unie. Alleen in Luxemburg en Ierland ligt het welvaarts-niveau hoger. In Denemarken en Oostenrijk ligt het bbp per hoofd vrijwel op hetzelfde niveau als in Nederland. Het Luxemburgse bbp per hoofd is meer dan 2,5 keer het gemiddelde bbp per hoofd van de Europese Unie. De hoge positie van Luxemburg komt voornamelijk door het aantrekkelijke (fiscale) vestigingsklimaat voor financiële instellingen en het grote aantal personen dat werkt in Luxemburg, maar daar niet woont. Ook in Ierland heeft het hoge bbp per hoofd van de bevolking deels te maken met fiscale regels voor internationale bedrijven.

Bbp EU, 2018

Gemiddelde jaarlijkse economische groei, 2013-2018

Gemiddelde groei

De gemiddelde jaarlijkse groei van de economie van de Europese Unie was in de periode 2013-2018 1,8 procent. Met uitzondering van Griekenland groeide de economie in alle EU-landen. Nederland had een gemiddelde jaarlijkse groei van 1,9 procent, licht boven het gemiddelde van de Europese Unie. In 2012 en 2013 kromp de Nederlandse economie, terwijl in België, Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk de economie groeide. Nederland had meer dan de ons omringende landen last van de eurocrisis. Het economisch herstel kwam later op gang dan in omliggende landen, maar in 2016, 2017 en 2018 groeide de Nederlandse economie sterker dan het Europees gemiddelde. De hoogste groei in de periode 2013-2018 was in Ierland en daarna in Malta. Oost-Europese lidstaten hadden over het algemeen hogere groei dan de West- en Zuid-Europese landen. Deze landen hebben nog wel een aanzienlijk lager welvaartsniveau dan het gemiddelde van de Europese Unie.

PLASTIC AFVAL KUN
BETER SCHEIDEN

WEL

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

PLASTIC
PAKKINGEN

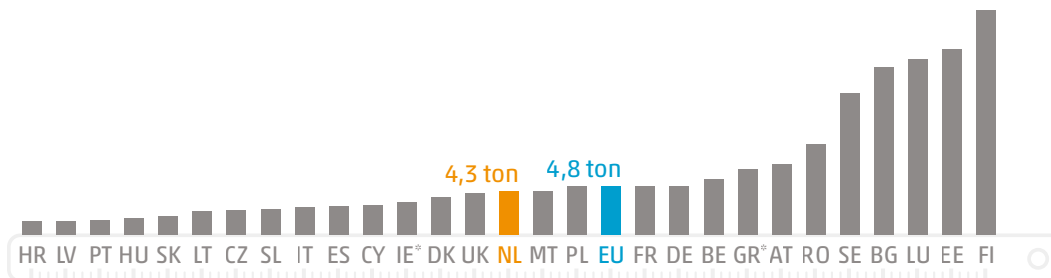
428 afval per inwoner wordt
hergebruikt of gecomposteerd in Duitsland

38 kg is dat in
Roemenië en Malta

7. Afval

Nederland produceert per inwoner iets minder afval dan het Europees gemiddelde. Dit hangt samen met onze handels- en diensteneconomie, die relatief weinig afval produceert vergeleken met industriële economieën. Hoe wordt al dit afval verwerkt? Hoeveel afval wordt gestort of verbrand, hoeveel wordt hergebruikt? En hoe gebeurt dat in andere landen?

Afval per inwoner, 2016 (*2014)

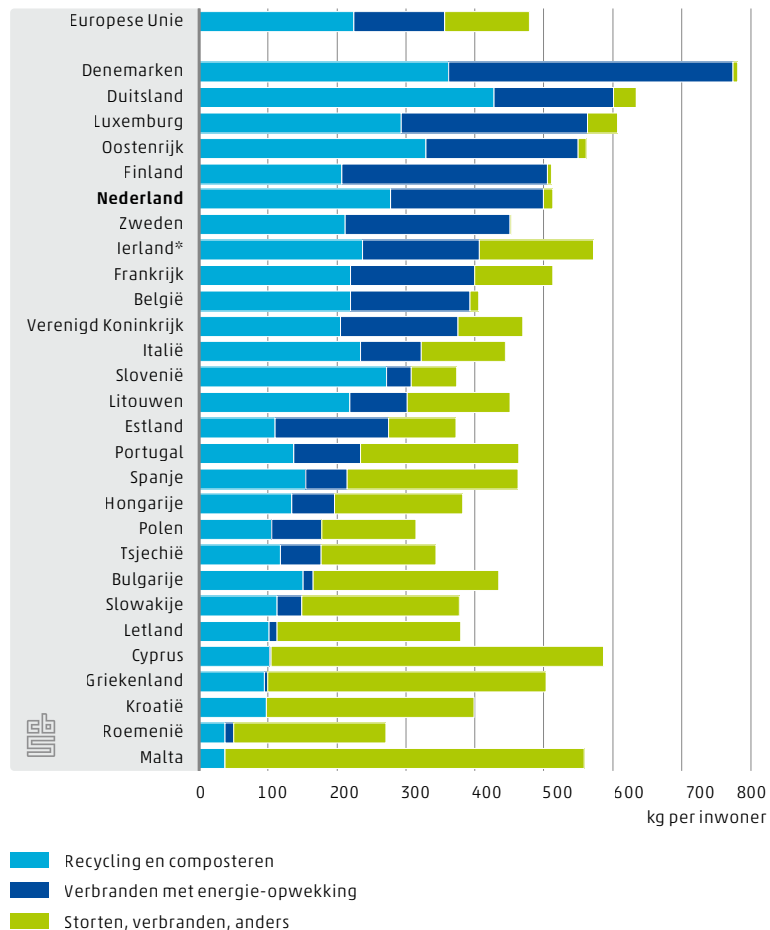
Binnen Europa zijn er nog veel verschillen in de wijze waarop het afval wordt verwerkt. Dit geldt ook voor het afval van huishoudens. De West-Europese landen, waaronder Nederland, maken vooral gebruik van recyclen en composteren van dit afval en van verbranden met energieopwekking. In Zuid- en Oost-Europa daarentegen wordt de helft of meer van het gemeentelijk afval gestort, een klein deel wordt verbrand of anders verwerkt.

De verschillen in verwerking van huishoudelijk afval tussen de EU-landen zijn groot. In de Scandinavische landen, maar ook in Nederland, wordt maar weinig huishoudelijk afval gestort of verbrand zonder energierecuperatie. In Cyprus en Malta gebeurt dat met het overgrote deel van het huishoudelijk afval, wel zo'n 500 kg per inwoner. Slechts luttele procenten van dit afval wordt gerecycled.

Terugwinnen van schaarse materialen

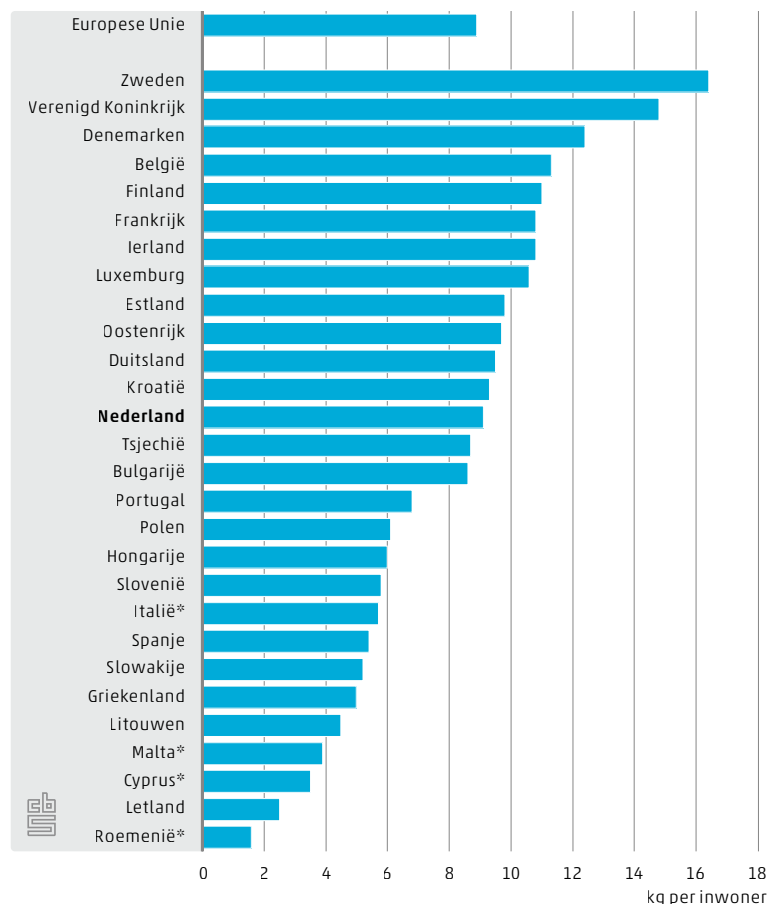
In de afgelopen jaren is er aandacht gekomen voor het terugwinnen van grondstoffen uit afgedankte elektrische en elektronische apparaten. Eén van de redenen hiervoor is dat deze producten waardevolle, schaarse en kostbare grondstoffen bevatten, zoals goud.

Huishoudelijk afval, 2017

* Ierland=2016.

Ingezameld elektrisch en elektronisch afval, 2016

* Italië en Cyprus 2015, Malta en Roemenië 2014.

Het terugwinnen van deze grondstoffen gebeurt ook om minder afhankelijk te zijn van landen die dit deel van de grondstoffenmarkt beheersen, zoals China.

Zweden op kop bij inzameling apparatuur

Sinds 2012 is er een Europese richtlijn die hergebruik, aparte inzameling en recycling van deze apparaten bevordert. Zweden is de koploper binnen de Europese Unie op het gebied van het inzamelen van afgedankte apparatuur. Nederland bevindt zich in de middenmoot. In Nederland wordt zo'n 9 kg per inwoner van het elektronisch afval ingezameld en gerecycled van de 24 kg elektrische en elektronische apparatuur die per inwoner werd afgedankt, dit is 39 procent. Tegelijkertijd hebben Nederlandse huishoudens nieuwe of andere apparaten aangeschaft. De hoeveelheid apparatuur die in Nederland op de markt kwam in 2016 was ongeveer 22 kg per inwoner (inclusief zonnepanelen).

4,5% draagt Nederland bij
aan de broeikasgasuitstoot in de EU

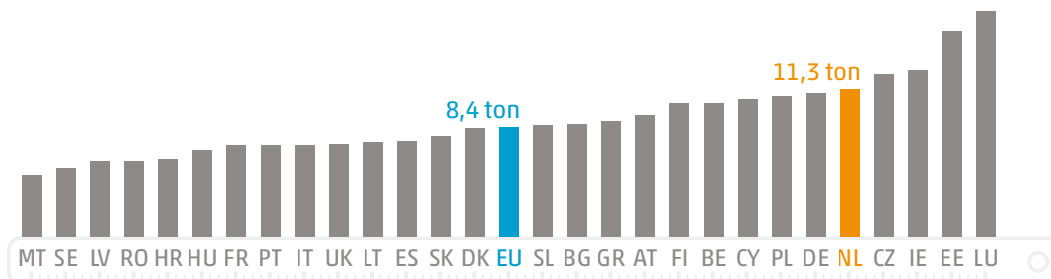
24% minder broeikasgassen
in EU uitgestoten in 2017 dan in 1990

8. Broeikasgassen

In 2010 hebben de regeringsleiders van alle EU-lidstaten kerndoelstellingen vastgesteld, onder andere over de uitstoot van broeikasgassen. De uitkomst van de Urgenda-rechtszaak vertaalt dit in een 25 procent lagere uitstoot in 2020 dan in 1990. Verder geldt voor Europa als geheel een doelstelling van 20 procent. Welke landen dragen hier veel aan bij? Waar in Europa zijn de grootste reducties gerealiseerd? En hoe verloopt de transitie van fossiele naar hernieuwbare energie?

Uitstoot broeikasgassen per inwoner, 2017 (ton CO₂-equivalent)

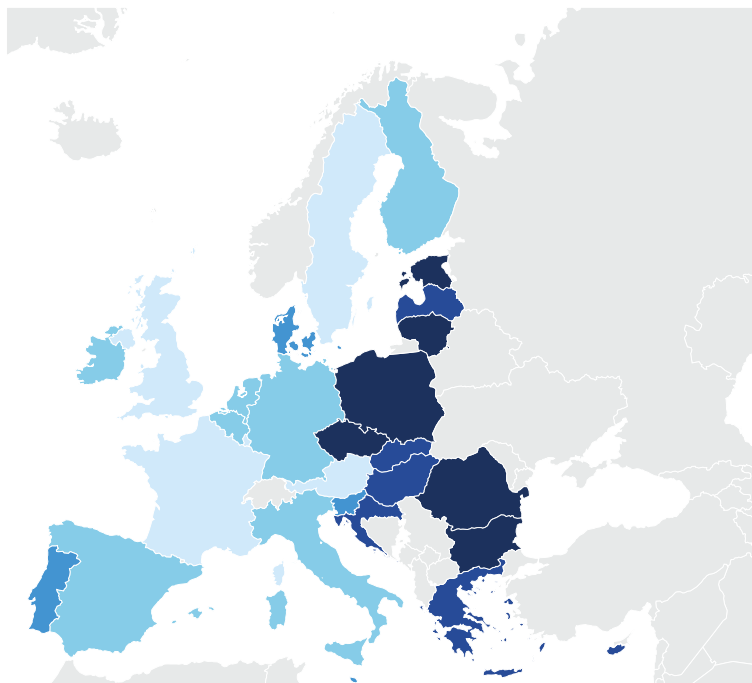
De uitstoot van broeikasgassen is in Nederland relatief hoog. Nederland draagt 4,5 procent bij aan de EU-uitstoot. Een Nederlander zorgt voor 34 procent meer uitstoot dan een gemiddelde Europeaan. Slechts vier EU-landen doen het op dit punt slechter.

De emissies hangen samen met de omvang van de economie, die in Nederland per inwoner relatief groot is. De emissie-intensiteit geeft aan hoeveel broeikasgassen er worden uitgestoten per euro van het bruto binnenlands product. De emissie-intensiteit van de Nederlandse economie is ongeveer gelijk aan het EU-gemiddelde. Zeventien EU-landen, vooral in Oost Europa, hebben een hogere emissie-intensiteit dan Nederland. Dat de uitstoot in ons land relatief laag is ten opzichte van het bruto binnenlands product hangt onder meer samen met de hoge netto import van elektriciteit en de relatief grote omvang van de dienstensector.

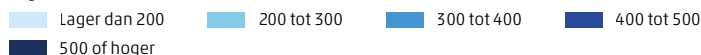
Grote reducties Oost-Europese landen

Enige jaren geleden is afgesproken dat de uitstoot van broeikasgassen in de Europese Unie in 2020 20 procent lager moet zijn dan in 1990. In 2017 is deze uitstoot 24 procent lager dan in 1990. De Nederlandse uitstoot is met

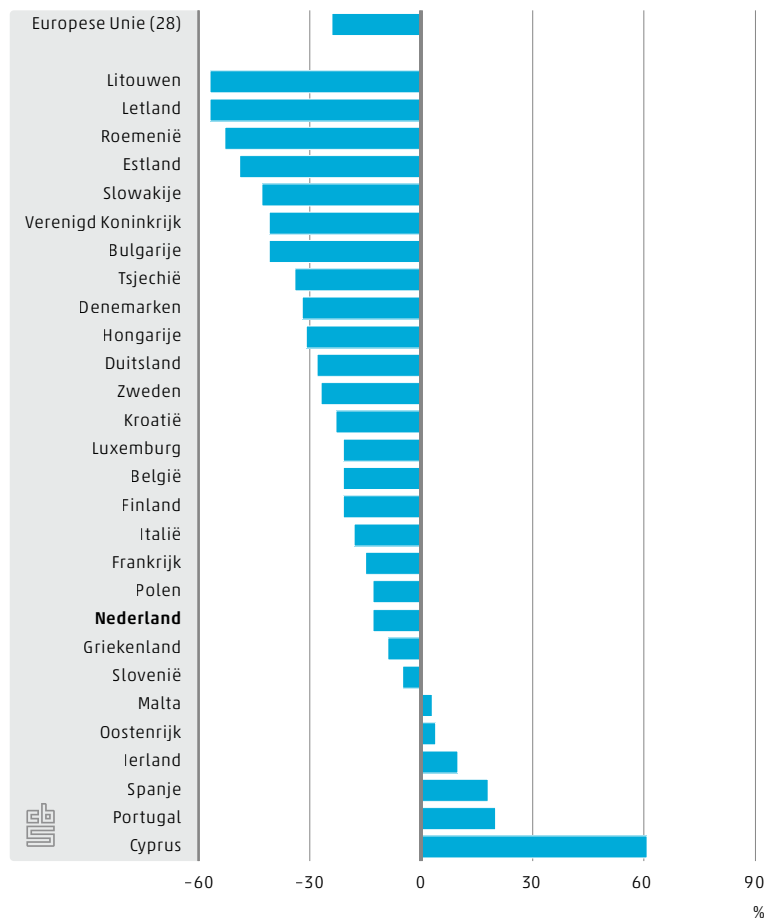
Emissie-intensiteit nationale economie, 2017

CO₂-equivalenten per 1 000 euro bbp

Verandering uitstoot broeikasgassen, 2017

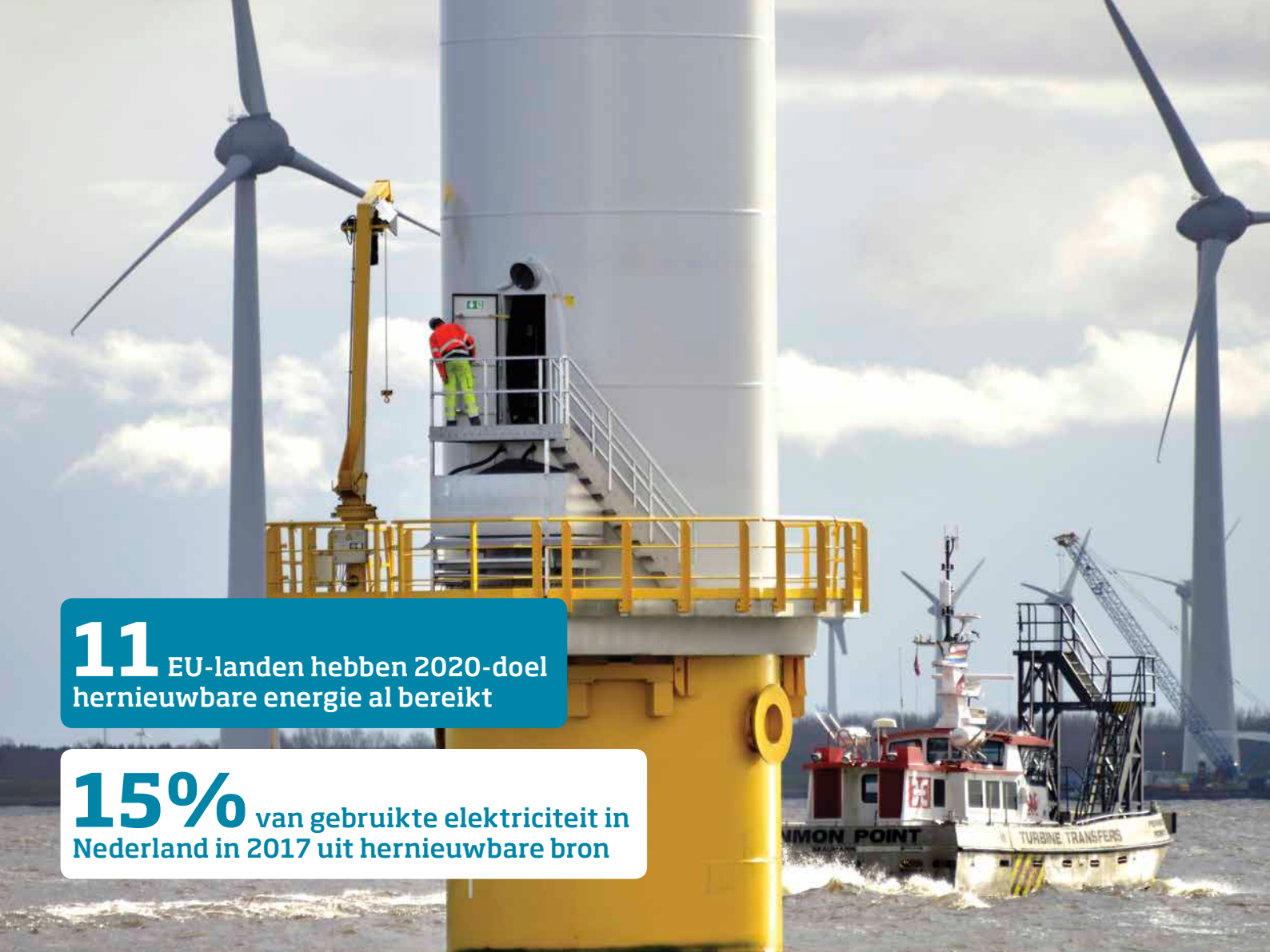

EU-doel: -20%
NL-doel: -25%

13 procent verminderd. Achttien EU-landen, vooral in Oost-Europa, hebben een grotere reductie gerealiseerd. Na de val van de Berlijnse muur (1989) zijn in Oost-Europa veel vervuillende industrieën verdwenen of gemoderniseerd.

Hoge invoer niet-hernieuwbare grondstoffen

Eén van de kwetsbare terreinen is de blijvend hoge invoer van fossiele, niet-hernieuwbare grondstoffen (olie steenkool, gas) in ons land. De Nederlandse invoer van fossiele energiedragers is relatief hoog en groeit vrijwel continu.

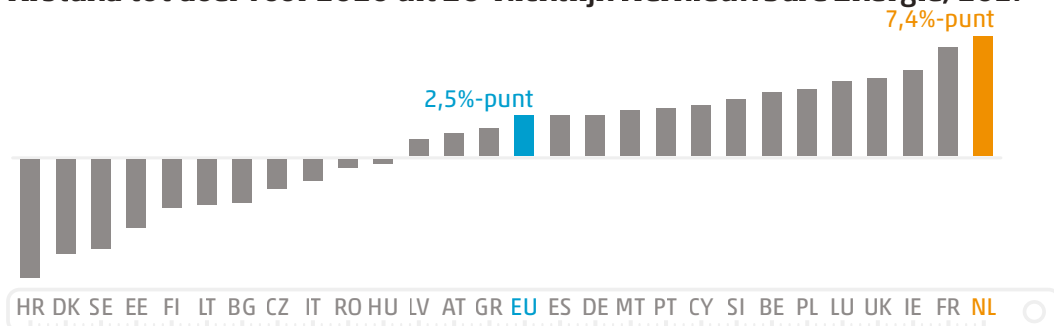
11 EU-landen hebben 2020-doel
hernieuwbare energie al bereikt

15% van gebruikte elektriciteit in
Nederland in 2017 uit hernieuwbare bron

9. Hernieuwbare energie

Nederland is van alle EU-landen het verst verwijderd van het verwezenlijken van de doelstellingen voor hernieuwbare energie van 2020. In 2017 kwam 6,6 procent van de opgewerkte energie uit duurzame bronnen, zoals windmolens en zonnepanelen. In 2020 moet dat volgens de EU-Richtlijn Hernieuwbare Energie 14 procent zijn.

Afstand tot doel voor 2020 uit EU-Richtlijn Hernieuwbare Energie, 2017

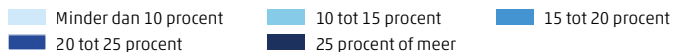
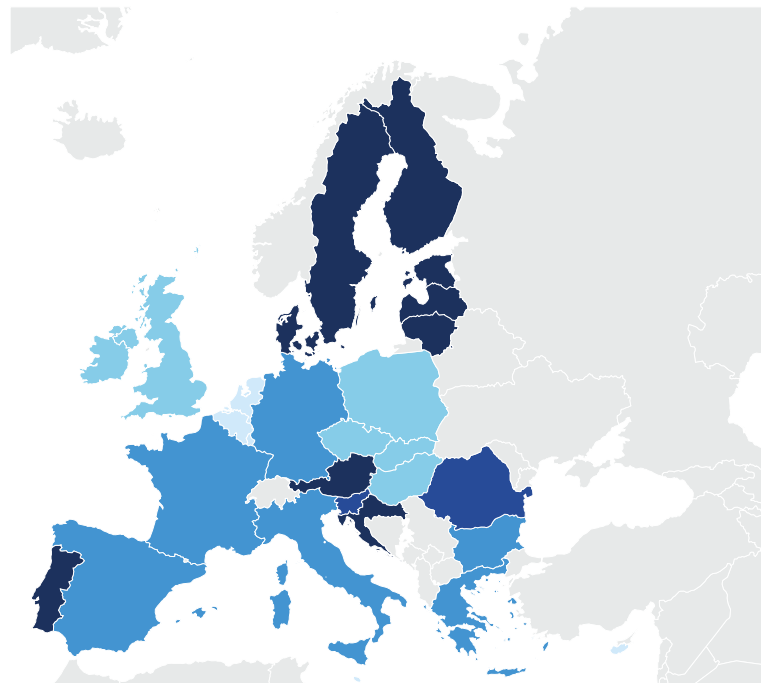
Elf lidstaten hebben hun doelstellingen voor de opwekking van hernieuwbare energie voor 2020 al gehaald. Zweden is koploper en wekt meer dan de helft (54,5 procent) van de energie op uit duurzame bronnen. Dat is ruim boven de doelstelling van 49 procent. Finland, Letland, Oostenrijk en Denemarken zitten boven 30 procent opgewekte duurzame energie.

Na Nederland is Frankrijk het verst van de doelstelling verwijderd, gevolgd door Ierland en het Verenigd Koninkrijk. Luxemburg haalde in 2017 weliswaar minder energie uit hernieuwbare bronnen dan Nederland (6,4 procent), maar heeft met 11 procent een lagere doelstelling voor volgend jaar. De doelstellingen verschillen per land.

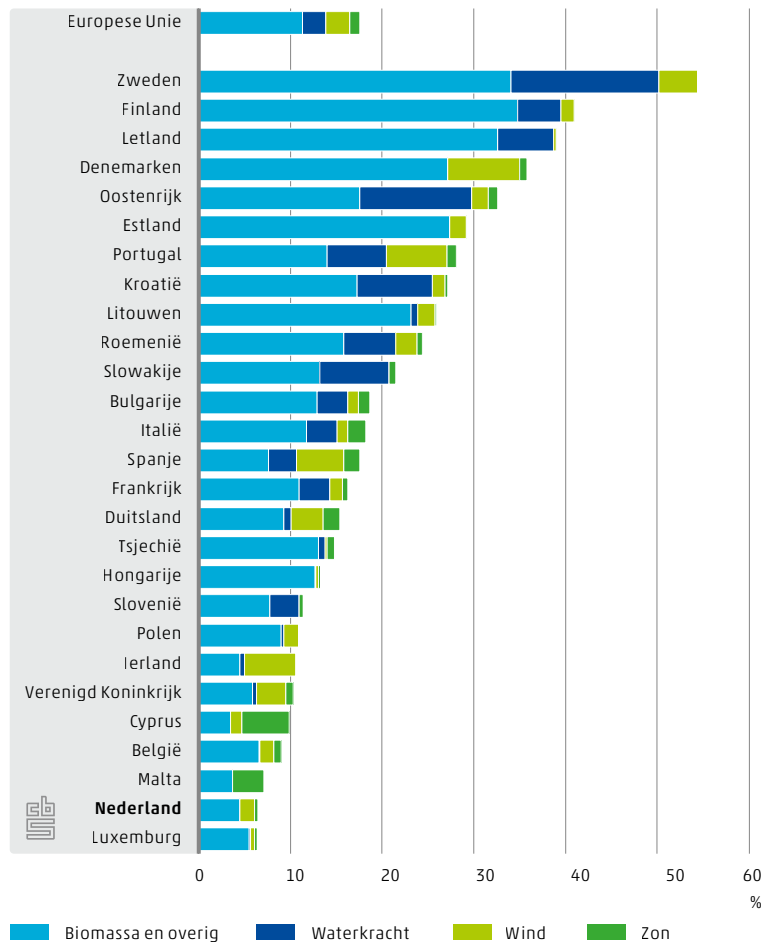
Relatief weinig biomassa gestookt in Nederland

Nederlandse huishoudens stoken relatief weinig hout (biomassa), mede omdat in bijna elk huis aardgas beschikbaar is. Daarnaast wekt Nederland nauwelijks energie uit waterkracht op. In tegenstelling tot Zweden en Finland kent Nederland geen grote papierindustrie waar biomassa wordt gebruikt als energiebron.

Verbruik hernieuwbare energie als aandeel van totaal energieverbruik, 2017

Bron hernieuwbare energie, 2017

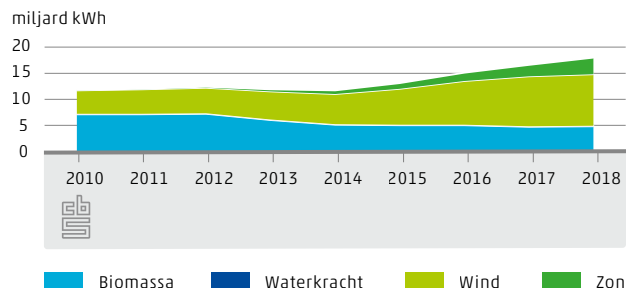

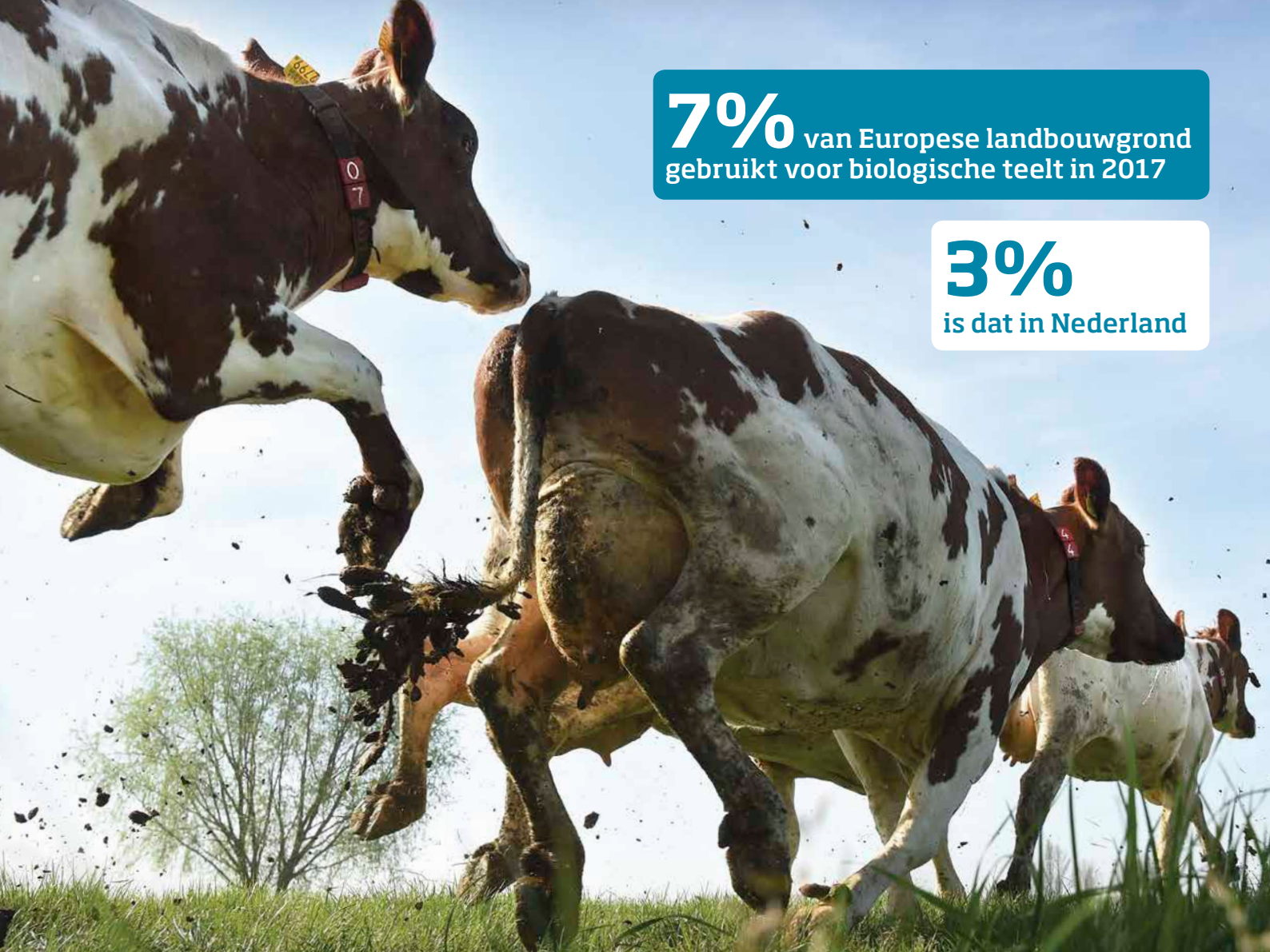
Energie uit hernieuwbare bronnen wordt gebruikt voor warmte, elektriciteit en vervoer. In 2017 was in Nederland bijna de helft van het verbruik van hernieuwbare energie bestemd voor warmte, ruim 40 procent voor elektriciteit en een kleine 10 procent voor vervoer.

Elektriciteit uit wind, biomassa en zon

In 2018 produceerde Nederland 18 miljard kilowattuur (kWh) elektriciteit uit hernieuwbare bronnen, dit is 15 procent van alle elektriciteit die in Nederland gebruikt wordt. Windmolens produceerden 9,9 miljard kWh en hebben daarmee het grootste aandeel in de productie van groene stroom. Verder is 4,8 miljard kWh afkomstig van biomassa en 3,2 miljard kWh van zonnepanelen.

Productie hernieuwbare electriciteit Nederland

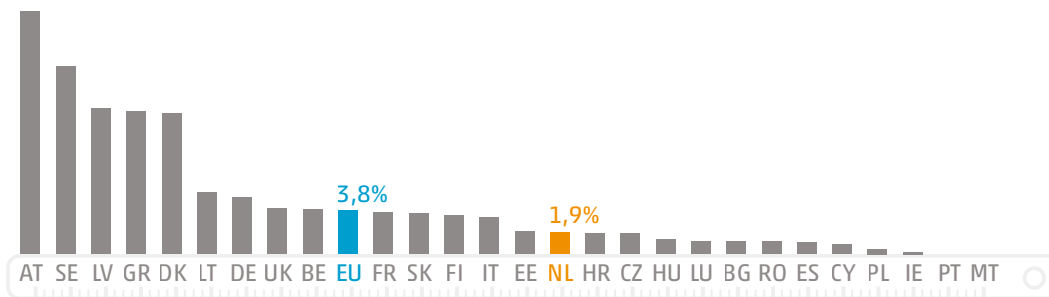
7% van Europese landbouwgrond
gebruikt voor biologische teelt in 2017

3%
is dat in Nederland

10. Biologische landbouw

In Nederland werd in 2017 op 3,1 procent van de landbouwgrond aan biologische landbouw gedaan. Koplopers in de biologische landbouw in Europa zijn Oostenrijk en Estland die respectievelijk 23,4 procent en 19,6 procent van het areaal bestemd hebben voor biologische landbouw. In Nederland zijn de meest geteelde biologische gewassen groenten en granen. Van alle Nederlandse melkkoeien wordt 1,9 procent biologisch gehouden.

Biologische melkkoeien, 2017

In 2017 beslaat de biologische teelt van gewassen 7,0 procent van de beschikbare landbouwgrond in de Europese Unie. In Nederland is dat 3,1 procent. Granen worden het meest biologisch geteeld met 13 procent van het biologische areaal. Duitsland en Frankrijk hebben met 14,5 procent en 14,2 procent het grootste aandeel in het totale areaal biologische granen.

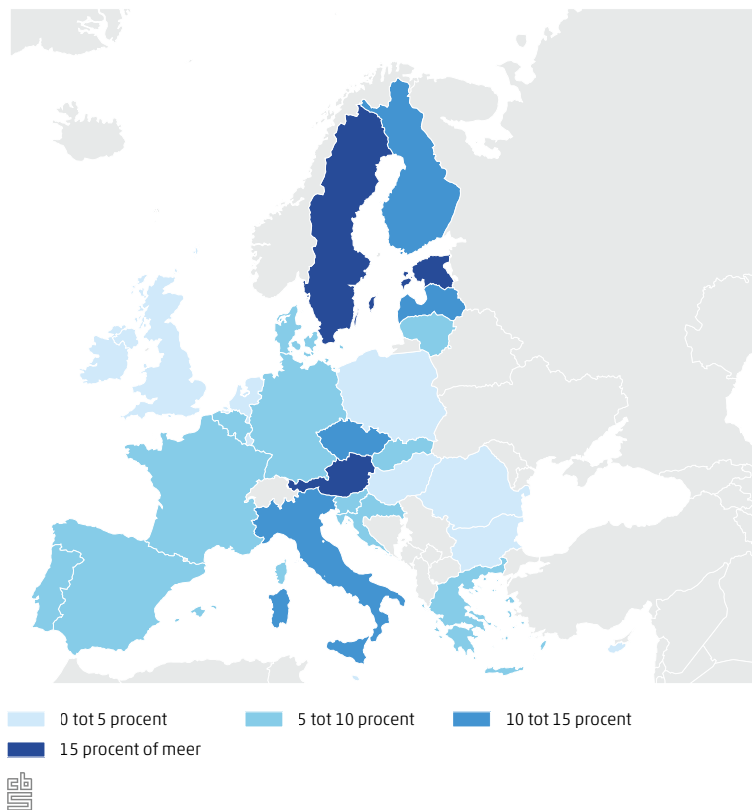
Nederlandse teelt biologische groenten boven EU-gemiddelde

In Nederland liggen de aandelen groenten (13,0 procent) en aardappelen (2,9 procent) aanzienlijk boven het EU-gemiddelde van respectievelijk 1,1 procent en 0,2 procent. De aandelen granen (6,1 procent) en blijvende teelt (1,1 procent) liggen onder het EU-gemiddelde.

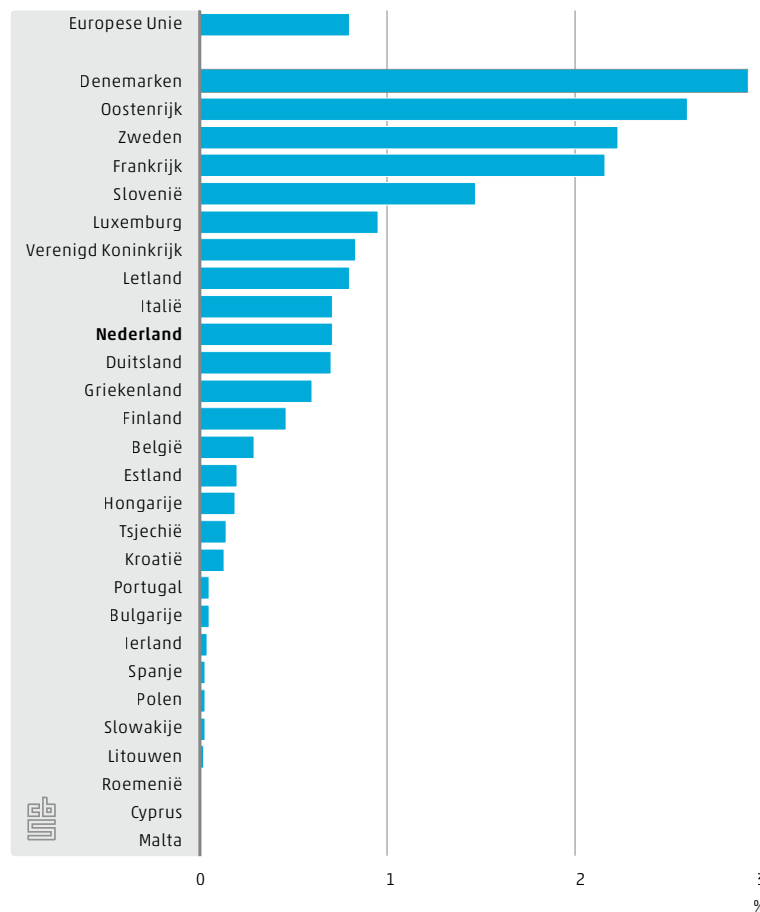
Beperkte rol biologische veehouderij

De laatste jaren neemt de biologische veeteelt in Nederland toe. Het aantal biologisch gehouden melkkoeien is in tien jaar met 82,5 procent gestegen. Toch speelt de biologische veehouderij in Nederland nog maar een geringe rol. Van alle melkkoeien in de

Biologisch bebouwde landbouwgrond, 2017

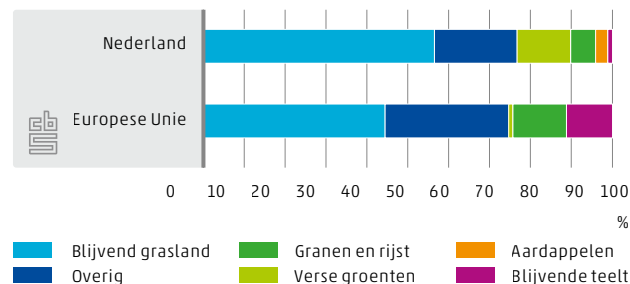
Biologische varkens, 2017

EU-28 wordt gemiddeld 3,8 procent biologisch gehouden, in Nederland is dat 1,9 procent. In Europa gaat Oostenrijk aan kop in de biologische melkveehouderij. Meer dan een op de vijf Oostenrijkse melkkoeien wordt biologisch gehouden.

Nog geen één procent van de Nederlandse varkens wordt biologisch gehouden. Het land met de meeste biologische varkens is Denemarken. Daar is bijna 3 procent van alle varkens biologisch. Gemiddeld wordt 0,8 procent van de varkens in de EU-28 biologisch gehouden.

Biologisch geteelde gewassen, 2017

A man in a dark suit is holding a large, rectangular, textured sign. The sign has the text 'DERDE DINSDAG' and 'SEPTEMBER' embossed on it. In the background, another man in a suit is visible, looking upwards. The setting appears to be a modern office or public space with glass railings and a curved staircase.

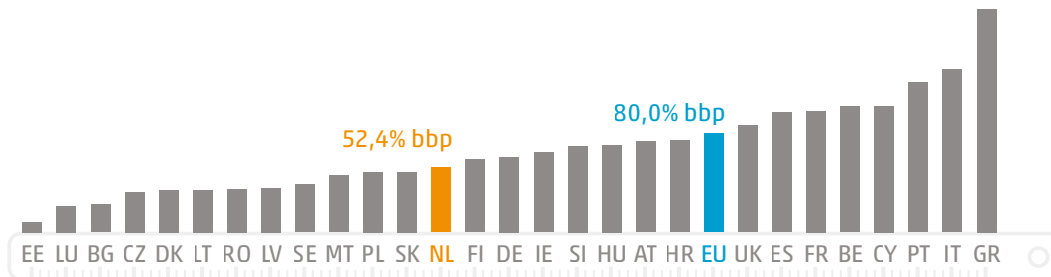
48,4% van bbp belasting-
en premiedruk in Frankrijk in 2017

23,5%
in Ierland

11. Overheidsfinanciën

De landen van de Europese Unie hebben samen een overheidsschuld van bijna 13 biljoen euro. Dit komt overeen met 80,0 procent van het bruto binnenlands product van de Europese Unie. Nederland zit met een schuld van 52,4 procent van het bbp ruim onder het EU-gemiddelde én onder de zogeheten EMU-norm van een maximale overheidsschuld van 60 procent van het bbp. Welke EU-landen hebben een overschot en welke een tekort? En in welk land is de belasting- en premiedruk het hoogst?

Overheidsschuld, 2018

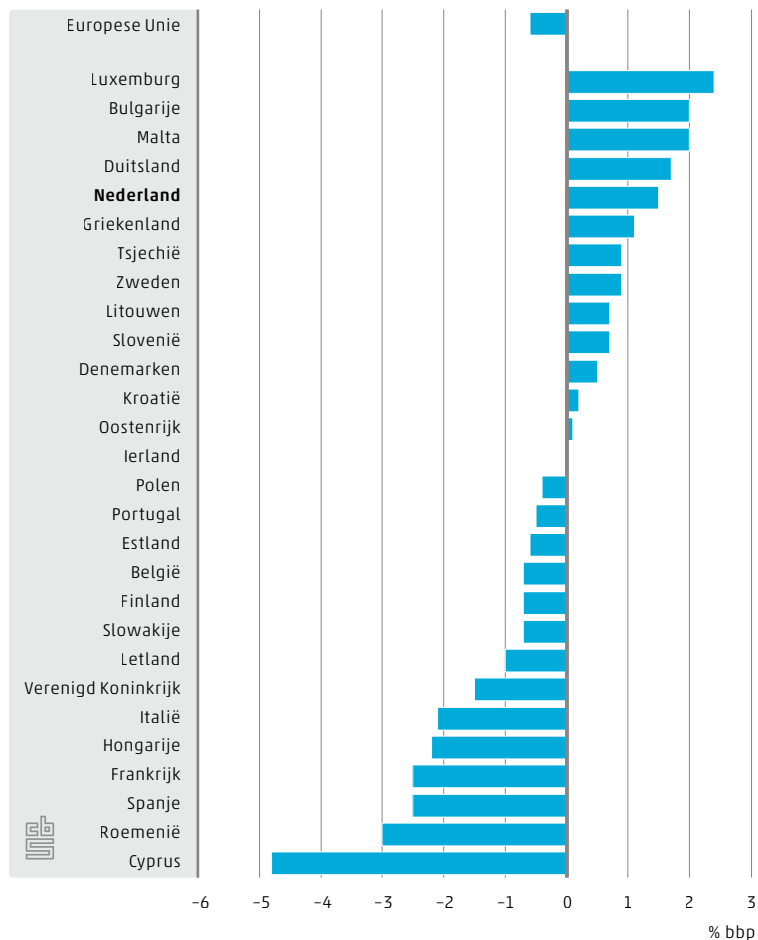

De omvang van de overheidsschuld loopt in de lidstaten erg uiteen. In veertien landen is de schuld in 2018 meer dan 60 procent van het bbp, in veertien landen minder. Voormalige Oostbloklanden hebben doorgaans een lage schuld omdat ze na de afsplitsing van de Sovjet-Unie met een schone lei zijn begonnen. Andere landen hebben juist een relatief hoge schuld. De hoogste schuld heeft Griekenland, 181,1 procent van het bbp.

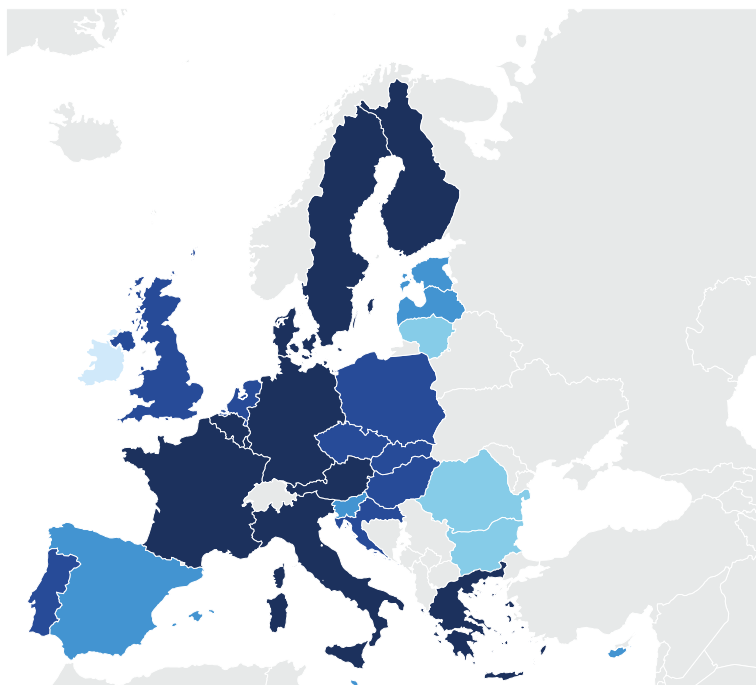
Europese Unie nog altijd begrotingstekort

In 2018 hadden de 28 landen van de Europese Unie samen een tekort op de begroting, het verschil tussen de inkomsten en uitgaven van de overheid, van 0,6 procent van het bbp. De overheidssaldi van de diverse Europese landen verschillen echter enorm. Van de lidstaten hadden veertien landen een tekort en veertien landen een overschot. Luxemburg had het grootste overschot (2,4 procent van het bbp), Cyprus het grootste tekort (4,8 procent).

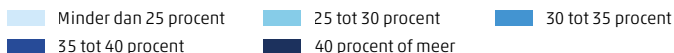
Overheidssaldo, 2018

Belastingen en sociale premies, 2017¹⁾

Belastingen en sociale premies als aandeel van het bbp

¹⁾ De Europese definitie van belasting- en premiedruk is anders dan de Nederlandse, waardoor er verschillen zijn met de cijfers op StatLine.

Nederland behaalde in 2018 een overschot ter grootte van 1,5 procent van het bbp. Een jaar eerder was het overschot 1,2 procent. Het overschot nam de afgelopen twee jaar vooral toe doordat de overheid meer inkomsten kreeg uit belastingen en premies.

Belasting- en premiedruk neemt toe

De belasting- en premiedruk in ons land is in 2017 opgelopen tot 39,2 procent van het bbp. In 2009 was dit nog 35,4 procent. In Europees perspectief zit Nederland nog wel onder het EU-gemiddelde van 40,2 procent van het bbp. De belasting- en premiedruk in de Europese Unie is de afgelopen jaren gestaag toegenomen. In Frankrijk is de premie- en belastingdruk het hoogst (48,4 procent), in Ierland het laagst (23,5 procent). Verder is de belasting- en premiedruk in voormalige Oostbloklanden doorgaans laag in verhouding tot de rest van Europa.

A young man with dark hair is lying down in a hospital setting. He is wearing a nasal cannula (blue) and is connected to a ventilator circuit (clear plastic tubing and a black connector). A red electrode is visible on his left shoulder. In the background, a large medical monitor is partially visible.

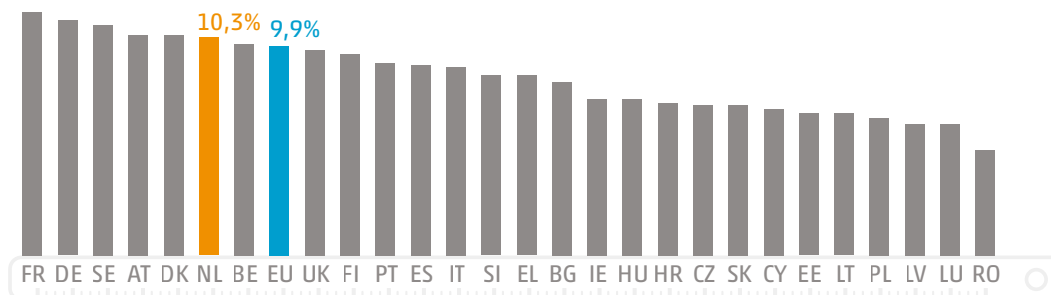
5,5 dag gemiddeld lag een Nederlandse hartpatiënt in het ziekenhuis in 2016

9,3
dagen in Duitsland

12. Gezondheidszorg

Nederland behoort tot de landen met de hoogste zorg-uitgaven in relatie tot het bruto binnenlands product. De uitgaven aan gezondheidszorg zijn niet alleen hoog, maar nemen ook bijna elk jaar toe. Economische groei, technologische ontwikkeling, bevolkingsgroei en vergrijzing zijn belangrijke factoren voor de groei van de uitgaven aan gezondheidszorg op lange termijn.

Uitgaven aan gezondheidszorg, 2016 (% bbp)

In Nederland werd in 2016 10,3 procent van het bruto binnenlands product uitgegeven aan gezondheidszorg. Dat is meer dan gemiddeld in de Europese Unie (9,9 procent). In Frankrijk en Duitsland zijn deze uitgaven hoger dan 11 procent. Het laagst, minder dan 7 procent van het bbp, zijn deze uitgaven in de Baltische landen, Polen, Roemenië en Luxemburg.

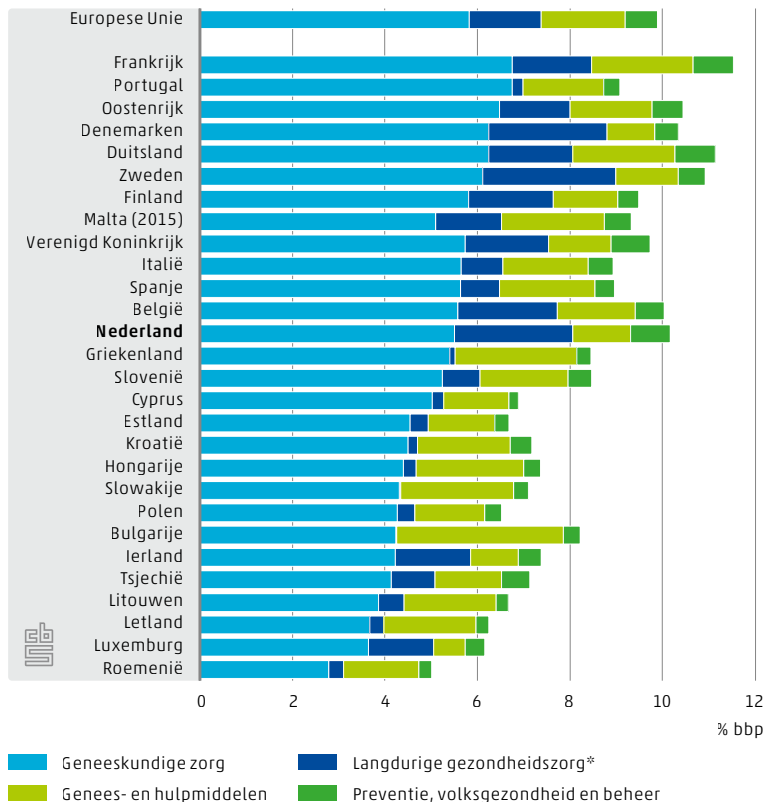
Veel uitgaven aan langdurige zorg

De hoge Nederlandse uitgaven komen vooral door relatief hoge uitgaven aan langdurige zorg (2,7 procent van het bbp, dat is wel exclusief begeleiding en huishoudelijke hulp, zodat met andere landen kan worden vergeleken). Alleen in Denemarken en Zweden zijn deze uitgaven nog hoger. Relatief hoog zijn in Nederland ook de uitgaven voor preventie. De uitgaven aan genees- en hulpmiddelen zijn in Nederland juist erg laag, 1,2 procent van het bbp tegen 1,8 procent gemiddeld in de landen van de Europese Unie.

Weinig buitenlandse artsen

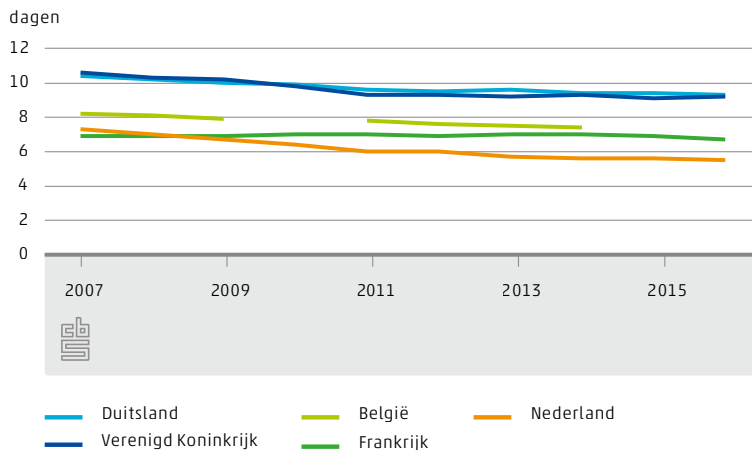
Hoewel een artsdiploma uit een EU-land in de hele Europese Unie geldig is, zijn

Zorguitgaven naar type zorg, 2016

* Voor internationale vergelijking wordt langdurige zorg gesplitst in een deel gezondheid en een deel sociaal. Zo omvat het internationale cijfer bijvoorbeeld niet huishoudelijke verzorging en begeleiding (ruwweg de WMO).

Gemiddelde opnameduur bij hart- en vaatziekten

– anders dan in sommige andere EU-landen – buitenlandse artsen een zeldzaamheid in ons land. Iets meer dan 2 procent van de artsen in Nederland heeft een buitenlands diploma. In Frankrijk, België en Duitsland is dat meer dan 10 procent, in het Verenigd Koninkrijk zelfs bijna 30 procent. Nederland telde in 2016 ruim 60 duizend artsen. Dat komt neer op één arts op 282 inwoners.

Efficiënte klinische hart- en vaatzorg

De Nederlandse zorguitgaven zijn afgeremd door de wijze waarop de gezondheidszorg wordt verleend. In Nederland is de gemiddelde opnameduur in een ziekenhuis voor bijvoorbeeld een behandeling bij hart- en vaatziekten tussen 2004 en 2016 afgenomen van 8 dagen naar 5,5 dagen. Als een lager aantal ligdagen een indicator is voor efficiënter georganiseerde zorg, dan is de klinische hart- en vaatzorg in ons land efficiënter geregeld dan in andere landen. In Frankrijk liggen hartpatiënten, al jaren, bijna 7 dagen in het ziekenhuis, in België is dat 8 dagen, in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk langer dan 9 dagen.

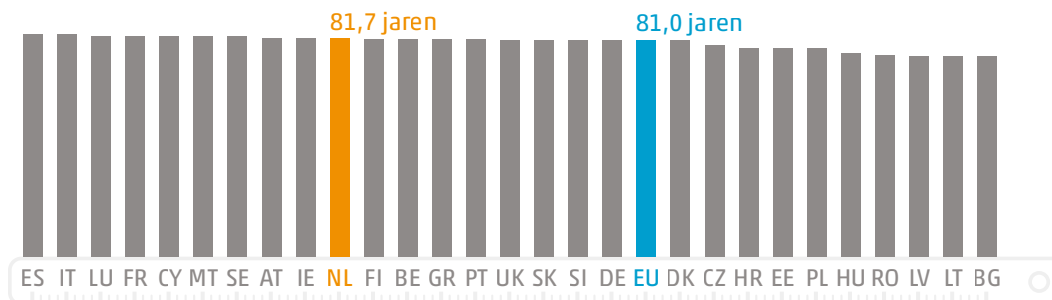
57,8 jaar was de gezonde levensverwachting
voor Nederlandse vrouwen in 2016

64,2 jaar was
dat gemiddeld in de EU

13. Levensverwachting

Levensverwachting zegt iets over de lengte van het leven, op basis van sterftেকansen. In 2016 was de levensverwachting van Nederlanders bij geboorte 81,7 jaar. Hoe verschillen mannen en vrouwen daarin, en hoe verhoudt Nederland zich tot andere EU-landen? Hoe is dat voor de gezonde levensverwachting?

Levensverwachting bij geboorte, 2016

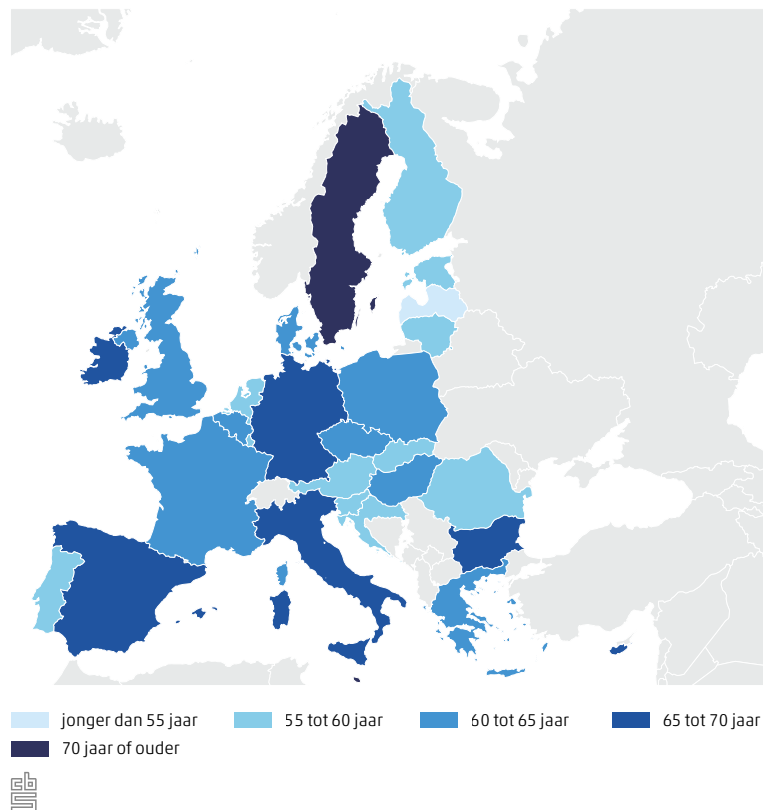

In de Europese Unie was de levensverwachting bij geboorte in 2016 gemiddeld 81,0 jaar. Spanje (83,5 jaar) en Italië (83,4 jaar) kennen binnen de EU-28 de hoogste levensverwachting. Inwoners van Bulgarije, Letland en Litouwen zitten met 74,9 jaar zes jaar onder het EU-gemiddelde. In Nederland was de levensverwachting bij geboorte 81,7 jaar. Voor vrouwen lag de levensverwachting in de Europese Unie gemiddeld op 83,6 jaar, voor mannen op 78,2 jaar. De levensverwachting van Nederlandse mannen lag met 80,0 jaar bijna 2 jaar boven het EU-gemiddelde. De levensverwachting van Nederlandse vrouwen (83,2 jaar) lag dicht bij het EU-gemiddelde.

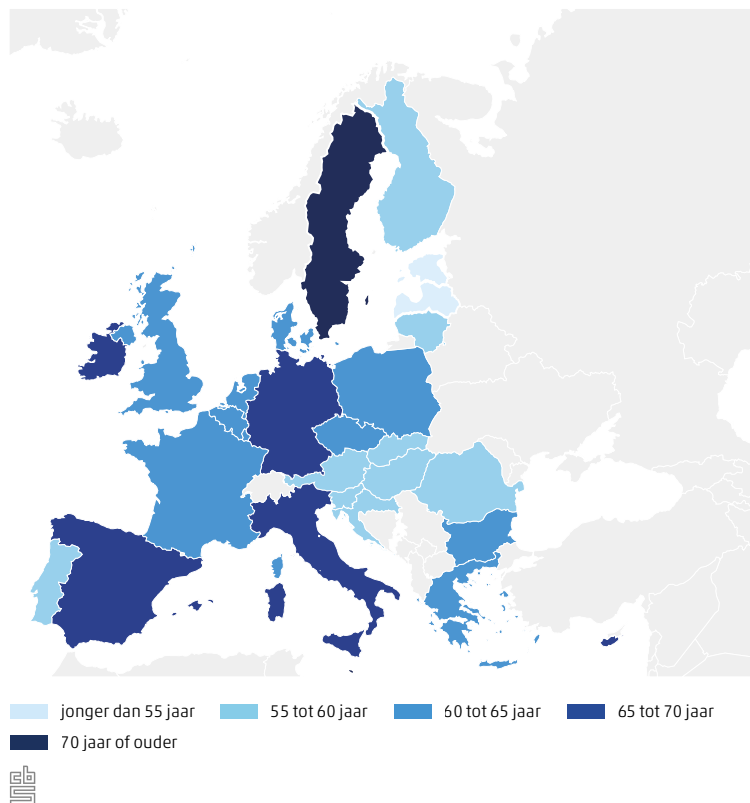
Gezonde levensverwachting Nederlandse vrouwen relatief laag

Mensen worden wel steeds ouder, maar worden ze dat ook in een goede staat van gezondheid? De gezonde levensverwachting geeft het verwachte aantal levensjaren zonder dat mensen beperkt zijn in hun normale activiteiten als gevolg van een gezondheidsprobleem. Nederlandse mannen en vrouwen rapporteren relatief vaak dergelijke beperkingen. Dit geldt het sterkst voor (jongere) vrouwen. De gezonde

Gezonde levensverwachting vrouwen, 2016

Gezonde levensverwachting mannen, 2016

levensverwachting (bij geboorte) van Nederlandse vrouwen zit daardoor met 57,8 jaar duidelijk onder het EU-gemiddelde van 64,2 jaar. Binnen de Europese Unie loopt de gezonde levensverwachting van vrouwen uiteen van 54,9 jaar in Letland tot 73,3 jaar in Zweden.

De gezonde levensverwachting van Nederlandse mannen ligt met 62,8 jaar dicht bij het EU-gemiddelde van 63,5 jaar. Mannen uit de Baltische landen hebben de laagste gezonde levensverwachting bij geboorte, mannen uit Zweden de hoogste.

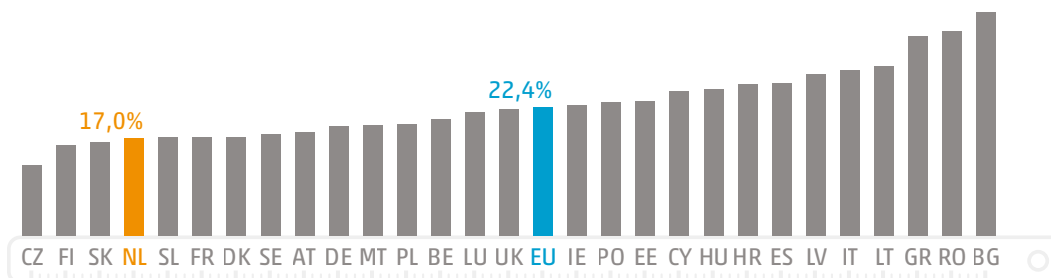
4 EU-landen hebben een lager aandeel mensen met armoederisico dan Nederland

23% van de Roemenen heeft risico op armoede

14. Armoede

In 2017 liepen circa 113 miljoen inwoners van de Europese Unie risico op armoede en sociale uitsluiting, ruim een vijfde van de bevolking. In Nederland is dat bijna 17 procent, onder het Europese gemiddelde. Ook is de inkomensongelijkheid in Nederland relatief laag en vanaf het begin van deze eeuw vrijwel onveranderd.

Risico op armoede of sociale uitsluiting, 2017

Personen in een huishouden met een inkomen onder de Europese armoedegrens – een inkomen lager dan 60 procent van het doorsnee (gestandaardiseerd) besteedbaar huishoudens-inkomen van de bevolking – lopen een armoederisico. Het aandeel personen met een armoederisico varieert in 2017 van 9,1 procent in Tsjechië tot 23,4 procent in Roemenië. Nederland kent met 13,2 procent risico-armen het op vier na laagste percentage in de Europese Unie, ruim onder het Europese gemiddelde van 16,9 procent risico-armen. De armoedegrens wordt per land vastgesteld en hangt af van het welvaartsniveau. Van sociale uitsluiting is sprake als de leden van het huishouden die kunnen werken niet of alleen in beperkte mate betaald werk verrichten, of als er ernstige financiële beperkingen zijn. Volgens deze criteria heeft in Nederland bijna 1 op de 6 personen een risico op armoede of sociale uitsluiting. In Roemenië en Bulgarije geldt dat voor bijna 40 procent van de bevolking.

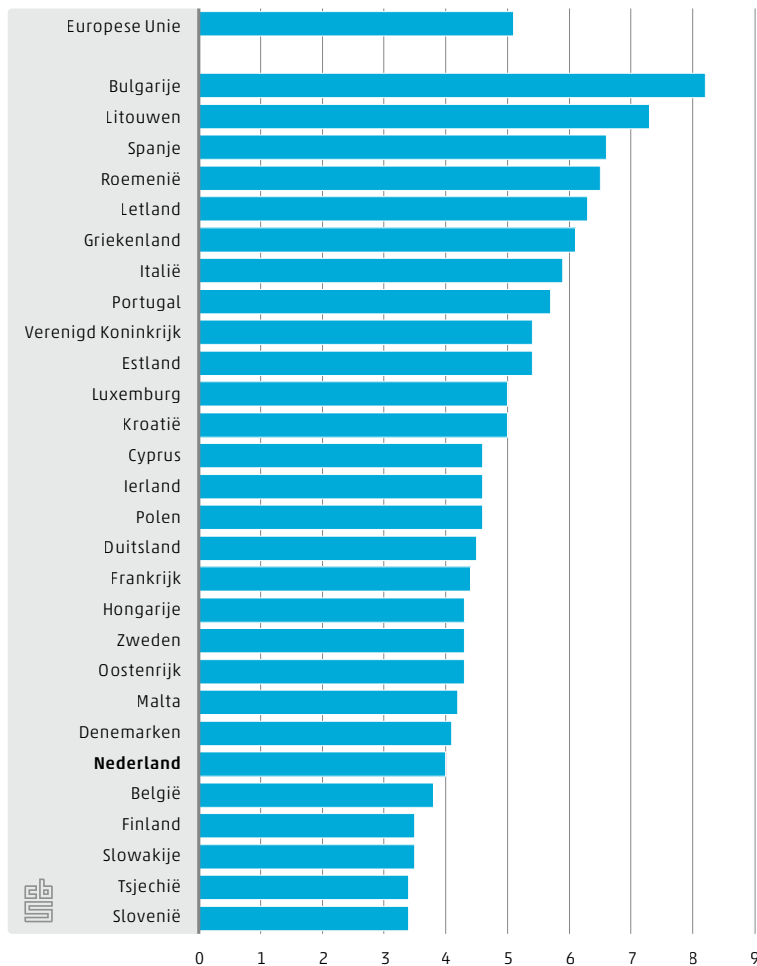
Inkomensongelijkheid verschilt sterk

In landen met naar verhouding weinig inkomens onder de armoedegrens zijn in

Risico op armoede of sociale uitsluiting (% bevolking), 2017

	Risico op armoede of sociale uitsluiting	Ernstige financiële beperkingen	In huishouden met lage werkintensiteit
Tsjechië	12,2	3,7	5,5
Finland	15,7	2,1	10,7
Slowakije	16,3	7,0	5,4
Nederland	17,0	2,6	9,5
Slovenië	17,1	4,6	6,2
Frankrijk	17,1	4,1	8,1
Denemarken	17,2	3,1	10,0
Zweden	17,7	1,1	8,8
Oostenrijk	18,1	3,7	8,3
Duitsland	19,0	3,4	8,7
Malta	19,2	3,3	6,7
Polen	19,5	5,9	5,7
België	20,3	5,1	13,5
Luxemburg	21,5	1,2	6,9
Verenigd Koninkrijk	22,0	4,1	10,1
EU	22,4	6,6	9,5
Ierland	22,7	5,2	16,2
Portugal	23,3	6,9	8,0
Estland	23,4	4,1	5,8
Cyprus	25,2	11,5	9,4
Hongarije	25,6	14,5	6,6
Kroatië	26,4	10,3	12,2
Spanje	26,6	5,1	12,8
Letland	28,2	11,3	7,8
Italië	28,9	10,1	11,8
Litouwen	29,6	12,4	9,7
Griekenland	34,8	21,1	15,6
Roemenië	35,7	19,7	6,9
Bulgarije	38,9	30,0	11,1

Inkomensongelijkheid (ratio 80/20), 2017

beginsel ook de inkomensverschillen tussen personen beperkt. Nederland hoort met Slowakije, Slovenië, Tsjechië, Finland en België tot de meest egalitaire landen. Deze landen scoren het best op twee maten van ongelijkheid: de Ginicoëfficiënt en de zogeheten ratio 80/20. De Ginicoëfficiënt loopt van 0 tot 1. Bij een Ginicoëfficiënt van 0 heeft iedere persoon hetzelfde inkomen, een Ginicoëfficiënt van 1 staat voor maximale ongelijkheid: één persoon beschikt over alle inkomen, de anderen hebben niets. De ratio 80/20 geeft de verhouding van de inkomens van de 20 procent hoogste inkomens en de 20 procent laagste inkomens.

De Scandinavische landen behoren volgens beide maten tot de meest egalitaire EU-landen. Vooral in lidstaten in het oosten en het zuiden van Europa zijn de inkomensverschillen naar verhouding groot. In Bulgarije is de inkomensongelijkheid het grootst met een Ginicoëfficiënt van 0,40 en een ratio 80/20 van 8,2. Dit laatste betekent dat de 20 procent hoogste inkomens over ruim 8 keer zo veel inkomen beschikken als de 20 procent laagste inkomens.

12% duurder dan in 2008
waren koopwoningen in de EU in 2018

4%
was dat in Nederland

15. Huizenprijzen

De verkoopprijs van een Nederlandse nieuwbouwwoning nam in 2018 met 13 procent toe. Alleen in Slovenië stegen de prijzen meer. Huizenprijzen in Europa ontwikkelen zich grillig en verschillend. Hoeveel huishoudens in Europa hebben eigenlijk een eigen woning? En welk deel heeft nog een hypotheek?

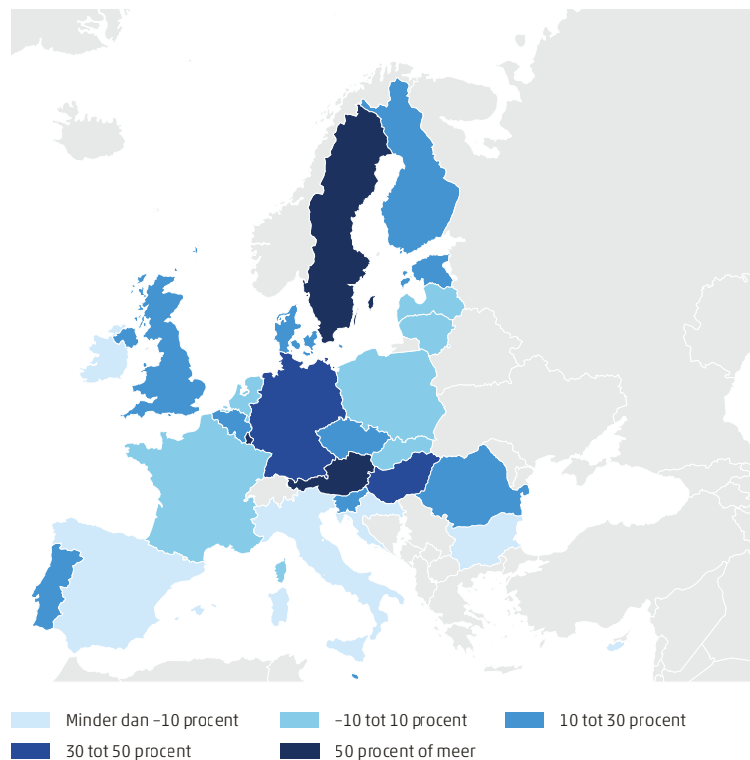
Prijzen nieuwbouwwoningen, 2018

De huizenprijzen in Nederland én Europa kennen een grillig verloop in de afgelopen tien jaar. De financiële crisis van 2008 echode lang door op de Nederlandse huizenmarkt. Na een daling tot 20 procent in de jaren 2012–2013 liepen de huizenprijzen ook weer relatief snel op in Nederland. In 2018 ligt de huizenprijs-index Nederland nu ruim 4 procent hoger dan in 2008.

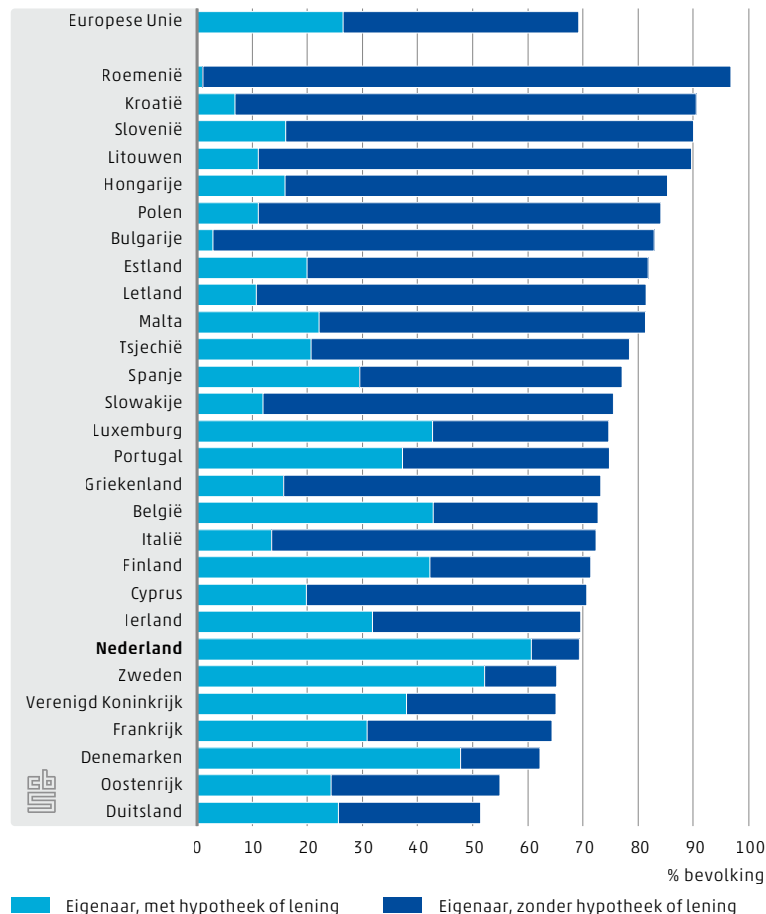
In de Europese Unie ligt de verkoopprijs van een koopwoning gemiddeld 12 procent hoger dan in 2008, maar er zijn grote verschillen zichtbaar. Sommige landen kenden niet of nauwelijks een daling en daar liepen de verkoopprijzen van koopwoningen gestaag op. Zweden zag de grootste prijsstijging in die periode, met ruim 70 procent. In elf landen liggen de prijzen in 2018 echter lager dan voor de crisis. In Spanje liggen de prijzen met ruim 19 procent het verst onder het niveau van 2008.

Huizenprijsindex, 2018 t.o.v. 2008¹⁾

¹⁾ Italië, Oostenrijk en Roemenië: 2018 t.o.v. 2010.

Eigenwoningbezit, 2017

Eigenwoningbezit

In Nederland heeft bijna 70 procent van de bevolking een eigen woning. Daarmee staat Nederland binnen de Europese Unie onderin de ranglijst. Vooral in de voormalige Oostbloklanden is het eigenwoningbezit relatief hoog, in de (grotere) West-Europese landen is het woningbezit juist relatief laag.

In geen enkel land zijn zoveel woningeigenaren die een hypotheek of lening hebben voor die woning als in Nederland. In Zweden en Denemarken zijn er ook relatief veel huizenbezitters met een hypotheek. In de meeste andere EU-landen is het aantal met hypotheek belaste eigenwoningen relatief half zo groot als in Nederland. In Roemenië hebben bijna alle huishoudens een eigen woning, en veruit het grootste deel van die woningen is leningvrij.

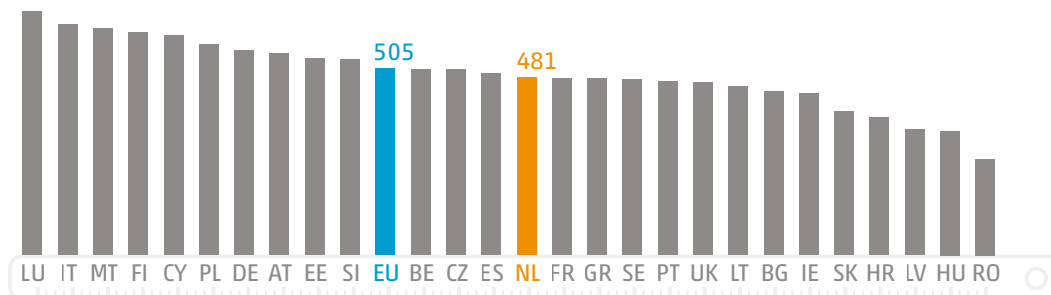
25% van de personenauto's
in Ierland is 2 jaar of jonger

15%
is dat in Nederland

16. Autobezit

In Nederland stonden begin 2017 ruim 8 miljoen personenauto's geregistreerd. Op een bevolking van ruim 17 miljoen Nederlanders komt dat neer op 481 personenauto's per duizend inwoners. Daarmee zit Nederland onder het Europese gemiddelde van 505 personenauto's per duizend inwoners. In welk land rijden de meeste jonge personenauto's, in welk land worden de meeste diesels verkocht?

Personenauto's per 1 000 inwoners, 2017

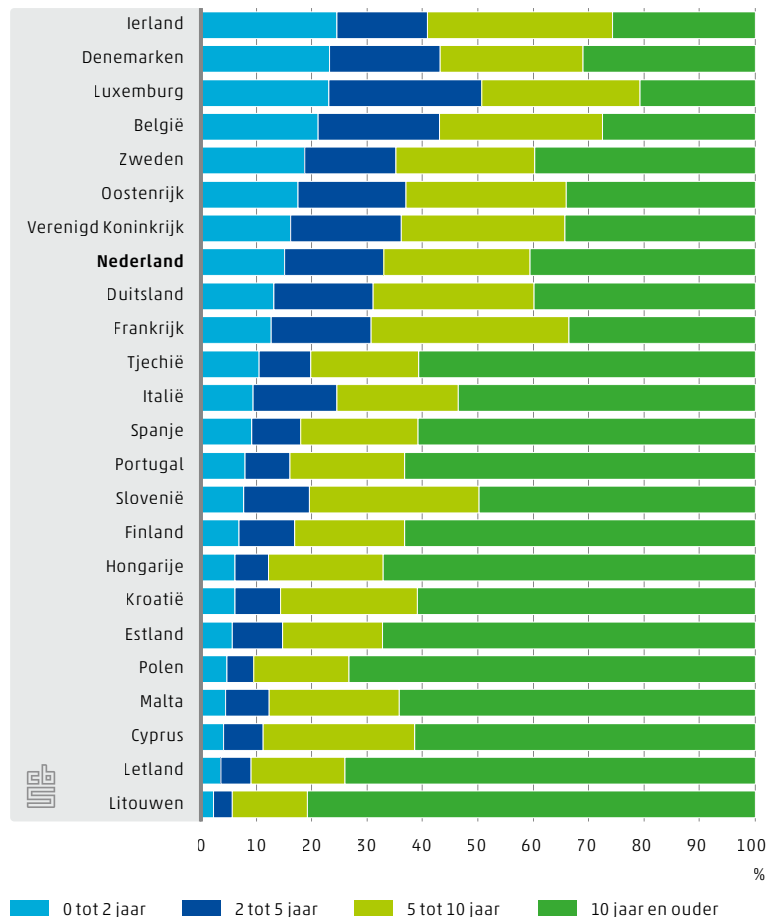
Luxemburg is met 662 personenauto's per duizend inwoners het EU-land met het hoogste autobezit in Europa, gevolgd door Italië met 625 auto's en Malta met 615 auto's per duizend inwoners. Het land met het laagste autobezit is Roemenië met slechts 261 personenauto's per duizend inwoners. Andere landen met een laag autobezit zijn Letland en Hongarije met minder dan 350 personenauto's per duizend inwoners.

Meeste jonge auto's in Ierland

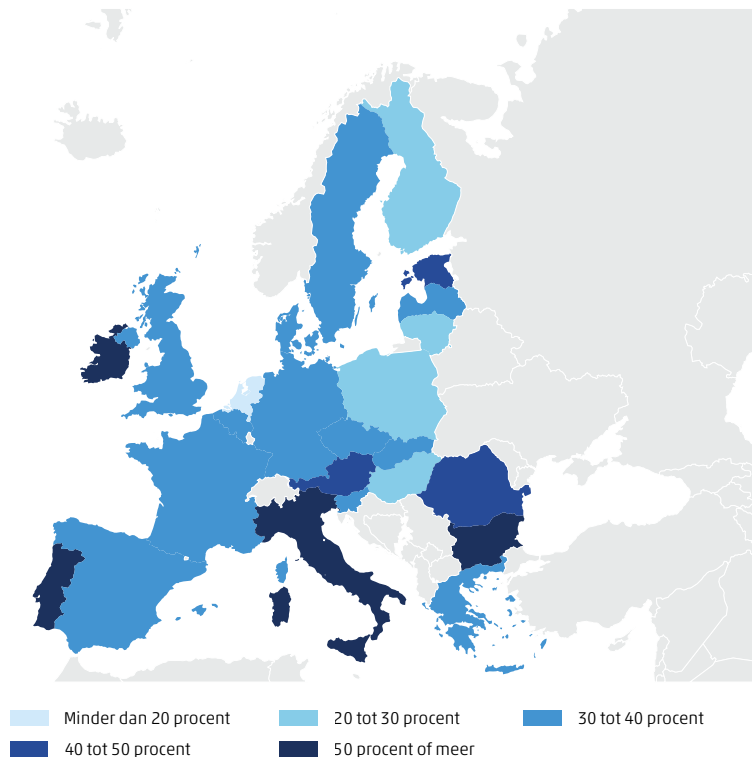
Het EU-land waar de meeste jonge auto's op de weg zijn is Ierland. Daar is 24,6 procent van de personenauto's 2 jaar of jonger. Ook in Denemarken (23,3 procent) en in Luxemburg (23,1 procent) bestaat een relatief groot aandeel van het personenautopark uit voertuigen die hooguit twee jaar oud zijn.

In Nederland is dat 15,1 procent. Daarmee komt Nederland op de achtste plaats van de 24 EU-landen waarvan deze informatie beschikbaar is. In iets meer dan de helft van de EU-landen is meer dan 50 procent van de personenauto's ouder dan tien jaar. In Nederland is 40,5 procent van het personenautopark ouder dan tien jaar.

Personenauto's naar leeftijdsklasse voertuig, 1 januari 2017

Aandeel dieselauto's in nieuw verkochte personenauto's, 2018

Bron: CBS, ACEA.

Weinig nieuwe dieselauto's in Nederland

In 2018 werden er in de Europese Unie ruim 15 miljoen nieuwe personenauto's verkocht. Iets meer dan een derde daarvan waren dieselauto's. In Bulgarije, Ierland, Portugal en Italië was meer dan de helft van alle verkochte nieuwe auto's een diesel. In Nederland was het aandeel diesels het kleinst: 12,9 procent van alle nieuwe auto's rijdt op diesel. Vijf jaar eerder (2013) was nog 24,8 procent van de in Nederland nieuw verkochte personenauto's een diesel.

Van alle nieuwe auto's die in 2018 in de Europese Unie werden verkocht was 2 procent een stekkerauto. In Nederland was 6,7 procent van de nieuwe auto's een stekkerauto. Daarmee had Nederland na Zweden het grootste aandeel nieuw stekkerauto's. In Zweden was 8 procent van de verkochte nieuwe auto's een stekkerauto. In Polen was het aandeel nieuwe stekkerauto's met 0,2 procent het laagst.

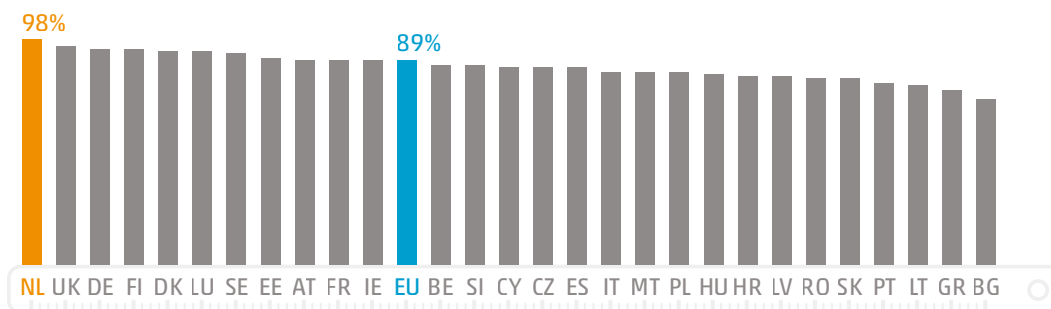
84% van de Nederlanders is
buiten huis of werk online met smartphone

39% van de
Italianen deed dat in 2018

17. Internet

ICT speelt een steeds prominentere rol in het dagelijks leven van mensen. Veel mensen gebruiken internet thuis, op het werk, maar ook daarbuiten. Vooral smartphones met snelle internetverbindingen zorgen ervoor dat mensen internet vrijwel altijd en overal kunnen gebruiken. In Nederland heeft 98 procent van de huishoudens in 2018 toegang tot internet. Daarmee loopt Nederland voorop in Europa. Ook met snelle breedbandverbindingen, het gebruik van mobiele apparaten buitenshuis of buiten het werk behoort Nederland tot de Europese top.

Huishoudens met internet, 2018

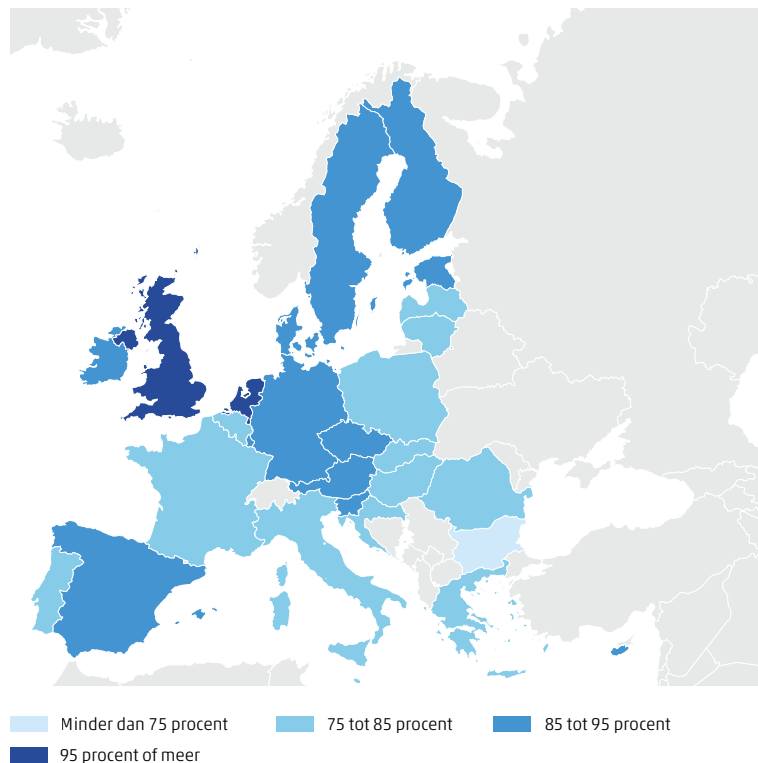

Vrijwel alle Nederlandse huishoudens hebben thuis een breedbandverbinding. Ons land stond daarmee in 2018 met 97 procent van alle huishoudens bovenaan de Europese ranglijst. Gemiddeld heeft 86 procent van de Europese huishoudens een breedbandverbinding. Landen als Griekenland en Bulgarije scoren met 76 procent en 71 procent het laagst. Nederland is met Denemarken en het Verenigd Koninkrijk koploper in het dagelijks gebruik van het internet. 90 procent van de Nederlanders (16 tot 75 jaar) gebruikt dagelijks het internet. In de Europese Unie zit gemiddeld 76 procent van de inwoners dagelijks op internet.

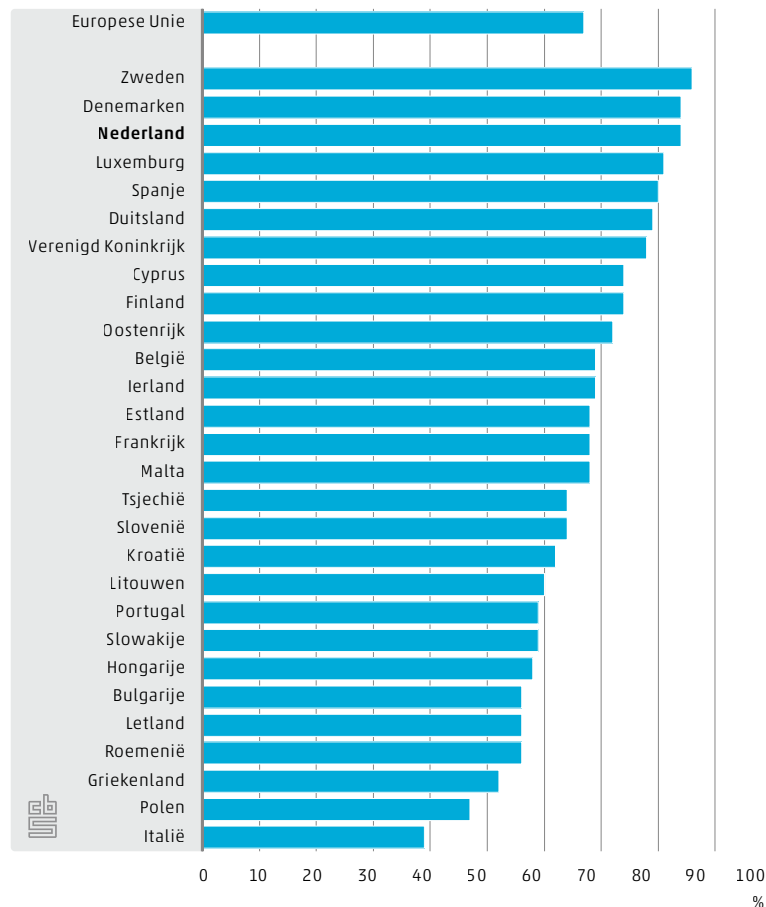
Nederland kopgroep mobiel internet

Denemarken en Zweden (88 procent) en Nederland (86 procent) scoorden in 2018 het hoogste in Europa als het gaat om internetgebruik met mobiele apparaten, zoals een laptop, tablet of smartphone. Het gaat om het gebruik buitenshuis of buiten het werk. Gemiddeld zat 69 procent van de mensen in de Europese Unie in 2018 met mobiele apparaten op het internet.

Huishoudens met breedbandinternet, 2018

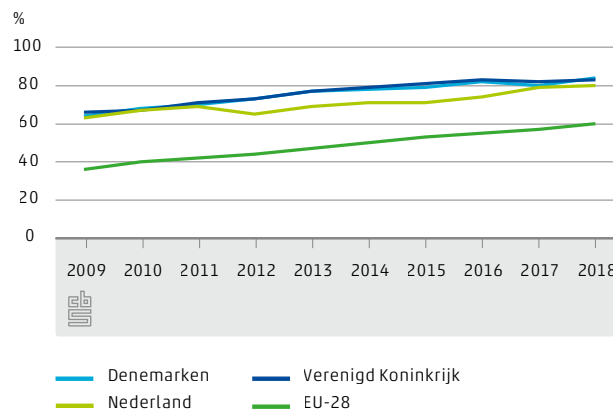
Gebruik mobiele telefoon of smartphone om te internetten, 2018

Smartphonegebruik populair in Nederland

In 2018 surfte 84 procent van de Nederlanders en de Denen en 86 procent van de Zweden met een smartphone buiten het huis of werk op internet. Zij liepen daarmee voorop in de EU, waar gemiddeld 67 procent van de burgers gebruik maakte van een smartphone om te internetten. Het smartphonegebruik buitenshuis of het werk is het laagst in Italië (39 procent). Ons land deelt met Denemarken de tweede plaats qua internetbankieren (86 procent) en komt op de derde plaats met het percentage inwoners dat online aankopen doet (80).

Online aankopen

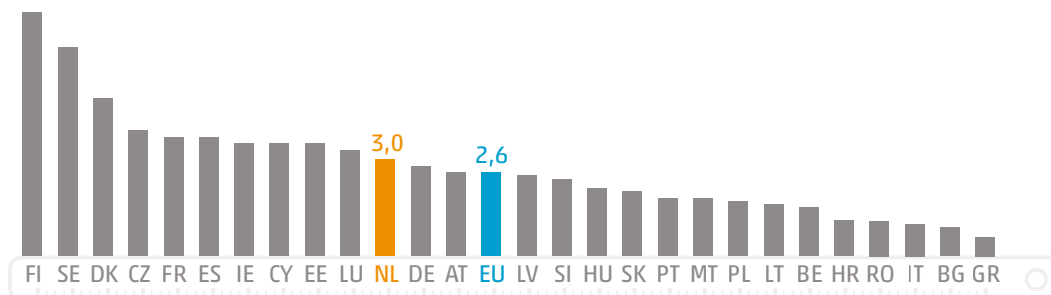
€ 830 geven Nederlanders
gemiddeld uit op een buitenlandse vakantie

€ 857
is het EU-gemiddelde

18. Vakanties

Ruim 85 procent van de Nederlanders gaat op vakantie. Bijna drie kwart van hen gaat naar het buitenland. Bijna 49 procent reist met het vliegtuig naar de buitenlandse plaats van bestemming, ongeveer 44 procent gaat met de auto. Hoe vaak gaan inwoners van andere Europese landen op vakantie: blijven ze in eigen land of gaan ze buiten het eigen land op vakantie? En hoe vaak reizen zij dan met het vliegtuig?

Vakanties per inwoner, 2017

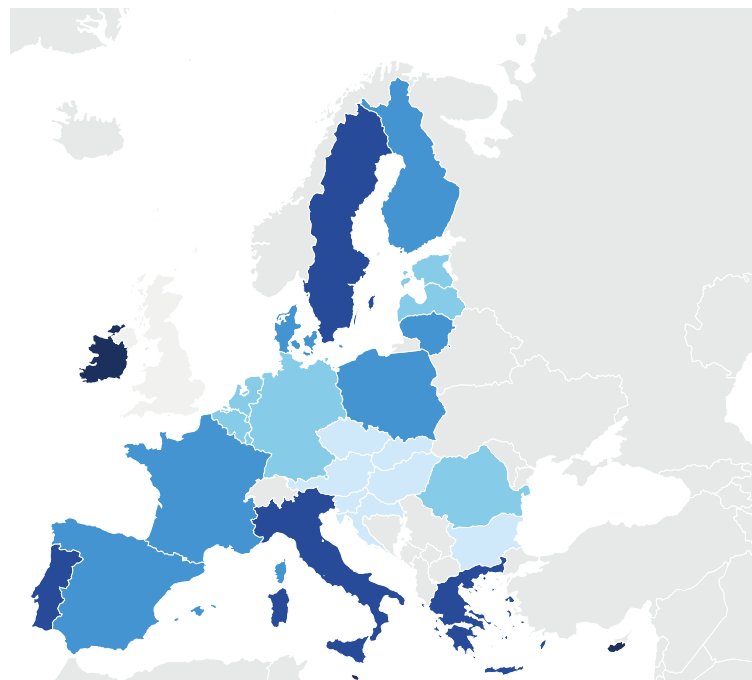

Ruim 62 procent van de Europeanen (233 miljoen) gaat op vakantie, de helft van hen buiten het eigen land. In totaal gaat het om meer dan 118 miljoen vakanties. Inwoners van kleine landen gaan relatief vaak naar het buitenland, terwijl bewoners van grotere landen vaker in het eigen land vakantie vieren. Van de Fransen en Spanjaarden bijvoorbeeld blijven negen op de tien vakantiegangers in eigen land. Nederlanders die naar het buitenland gaan brengen hun lange vakantie (vier nachten of langer) graag in Spanje en Duitsland door. Voor een korte vakantie (één tot drie nachten) gaan zij vooral naar Duitsland en België.

Met het vliegtuig naar het buitenland

Voor een vakantie naar het buitenland reist bijna 49 procent van de Nederlanders met het vliegtuig naar de plaats van bestemming. Bijna 44 procent doet dit met de auto, de resterende 7 procent gaat met andere vervoermiddelen zoals bus, trein of boot. Inwoners van eilanden reizen voor een vakantie buiten eigen land naar verhouding vaak met het vliegtuig: ruim 98 procent van de mensen op Cyprus, en 92 procent van de inwoners van

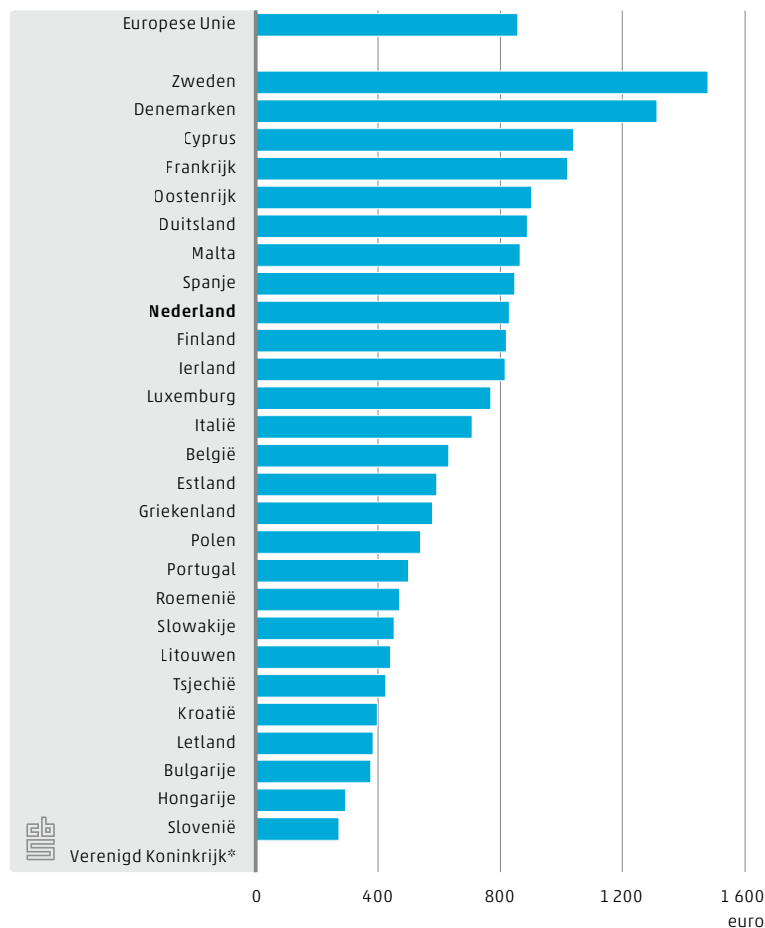
Met het vliegtuig op vakantie buiten eigen land, 2017

Aandeel vliegreizen van buitenlandse vakanties

Gemiddelde uitgaven per vakantie buiten eigen land, 2017

Malta. Ook Ieren zijn voor een reis naar een buitenlandse bestemming meer afhankelijk van het vliegtuig (88 procent). Inwoners van Slovenië vliegen het minst. Zij namen voor iets meer dan 8 procent van de buitenlandse vakantie het vliegtuig.

Zweden geven meeste uit

Gemiddeld geven Zweden met bijna 1 500 euro per persoon het meeste uit aan een vakantie buiten de eigen landsgrenzen, gevolgd door de Denen met ruim 1 300 euro. Nederlanders besteden met 830 euro per persoon minder dan het EU-gemiddelde van 857 euro. Slovenen geven met ongeveer 270 euro het minste uit aan een buitenlandse vakantie.

* Gegevens ontbreken.

A port scene with a large container ship in the background and a port worker in the foreground. The ship is blue and white, with 'CMA CGM SAM' and 'LIMASSOL' visible on its side. It is loaded with many colorful shipping containers. A port worker in a white uniform and dark vest is in the foreground, leaning on a yellow structure. A Dutch flag is visible on the left. The background shows other ships and port infrastructure under a clear sky.

€ 612 miljard aan goederenexport
vanuit Nederland in 2018

75% ging naar
een ander EU-land

19. Goederenhandel

Kleine, open economieën zoals die van Nederland en België zijn, meer dan veel andere Europese economieën, sterk afhankelijk van internationale goederenstromen. Hoe groot zijn die stromen in 2018 en wat zijn, bijvoorbeeld, de belangrijkste exportproducten?

Exportwaarde ten opzichte van bbp, 2017

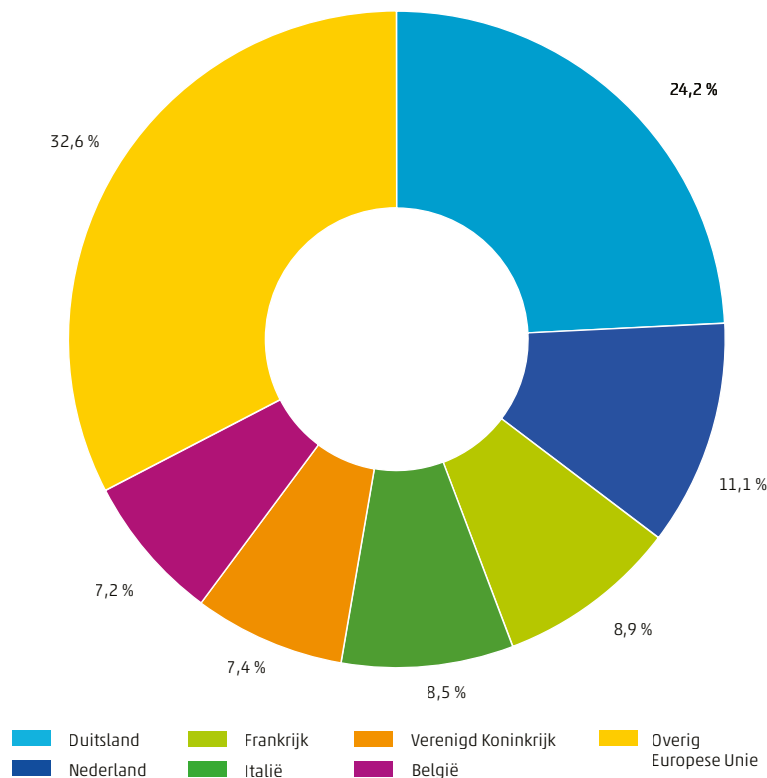

Nederland exporteerde in 2018 voor 612 miljard euro aan goederen naar het buitenland. Daarmee is Nederland de tweede goederenexporteur van de Europese Unie, op ruime afstand van Duitsland dat voor 1 334 miljard euro exporteerde. Frankrijk, Italië, het Verenigd Koninkrijk en België zijn samen goed voor een derde van de export van de EU. De overige 22 landen in de EU hebben samen ook een aandeel van ongeveer een derde. Kroatië, Estland, Luxemburg, Letland, Cyprus en Malta exporteerden in 2018 elk voor minder dan 15 miljard euro aan goederen. Malta had de kleinste goederenexport van de Europese Unie met ruim 2,5 miljard euro.

Veel doorvoer en wederuitvoer

Een belangrijke verklaring voor de relatief hoge export van Nederland zijn de omvangrijke doorvoer- en wederuitvoerstromen door ons land. Deze doorvoer, met of zonder lichte bewerking in Nederland, is onder andere zo groot dankzij de gunstige geografische ligging van Nederland, de Rotterdamse haven en de ervaring met complexe logistieke processen. Maar ook zonder doorvoer en wederuitvoer

Exportwaarde EU-landen (inclusief quasi-doorvoer), 2018

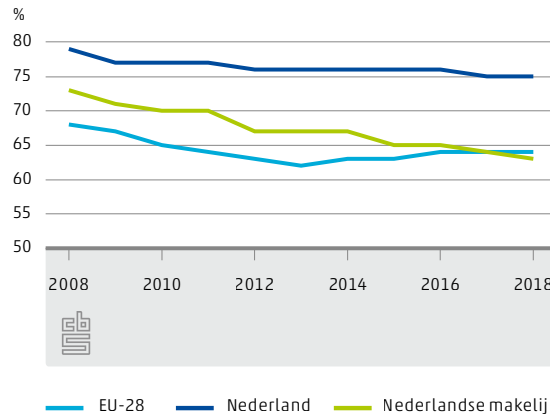

exporteert Nederland veel in vergelijking met andere EU-landen. Circa 55 procent van de Nederlandse export bestaat uit producten van eigen makelij.

EU-gerichte goederenexport

Mede door de doorvoerstromen is Nederland, meer dan de meeste andere EU-landen, op de

Exportgoederen met de EU als bestemming

Europese Unie gericht. Drie kwart van alle export vindt zijn bestemming in een ander EU-land. Voor de Europese Unie als geheel is dat 64 procent.

Alle EU-landen exporteren meer dan de helft van de goederen naar een ander EU-land, met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk (47 procent) en Cyprus (28 procent). Het meest EU-gericht zijn de goederenexporten van Slowakije (86 procent), Tsjechië en Luxemburg (beiden 84 procent).

Nederland is zich de afgelopen tien jaar wel meer op landen buiten de Europese Unie gaan richten. Deze trend is nog duidelijker bij goederen van Nederlandse makelij. In 2008 was 73 procent van de export van Nederlandse makelij gericht op de Europese Unie en dat is gedaald tot 63 procent in 2018. Het goederenpakket van Nederlandse makelij met bestemming Europese Unie verschilt van het pakket dat naar andere landen gaat. Landbouwgoederen (28 procent) en chemische producten (22 procent) zijn toonaangevend bij de export naar EU-landen. Machines en vervoermaterieel zijn met een aandeel van 31 procent de voornaamste exportgoederen naar niet-EU-landen.

A photograph of three women in the foreground, smiling and holding large bunches of red and yellow tulips. The woman on the left has short white hair and wears a blue scarf. The woman in the middle has short reddish-brown hair. The woman on the right wears a grey hijab and a dark blue jacket, giving a thumbs-up gesture. The background is a blurred outdoor setting with other people.

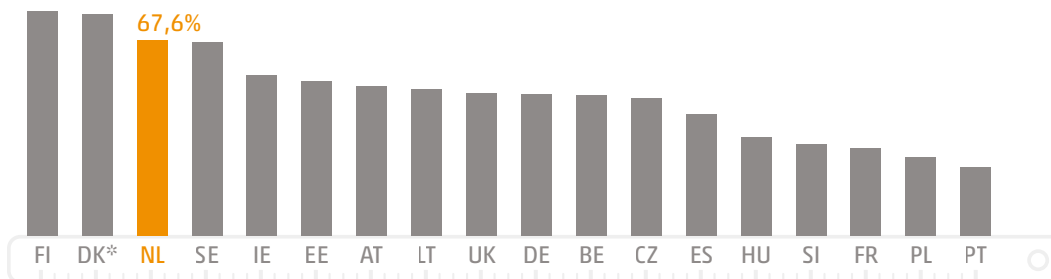
60% Nederlanders heeft
vertrouwen in het nationaal parlement

17%
van de Polen

20. Vertrouwen

Naast het meedoen met, is het vertrouwen in de samenleving een belangrijke graadmeter voor de sociale cohesie. Nederland scoort binnen Europa hoog op het vertrouwen, in zowel de medemens, als in maatschappelijke en politieke instituties. Hoe is het in andere Europese landen gesteld met het vertrouwen?

Vertrouwen in andere mensen, 2016 (*2014)

Bron: CBS, European Social Survey.

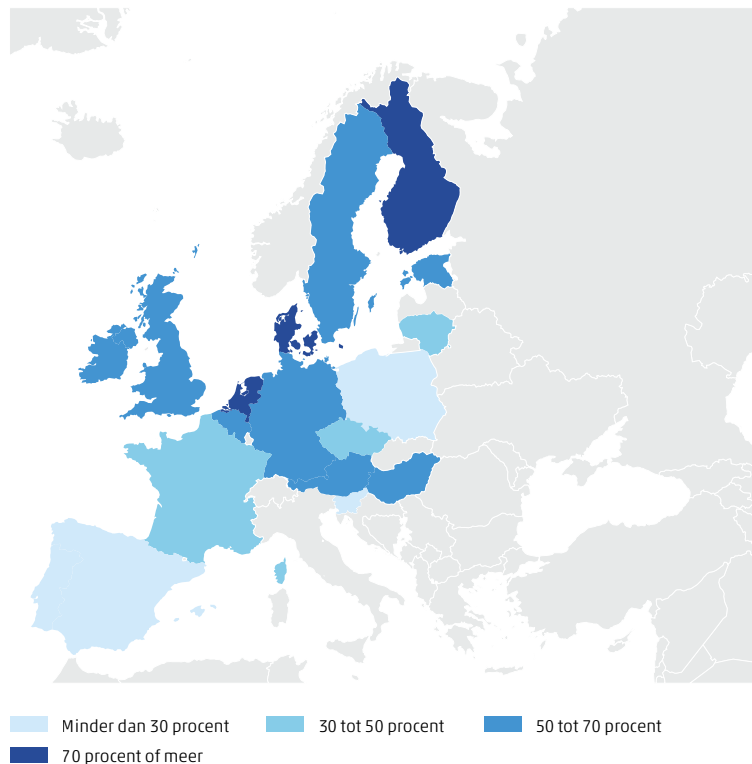

Nederlanders hebben veel vertrouwen in de medemens. Twee op de drie personen in Nederland hebben vertrouwen in andere mensen. Alleen in Finland en Denemarken is het onderlinge vertrouwen met ruim driekwart nog hoger. De contrasten met andere Europese landen zijn groot. Zo heeft in onze buurlanden België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk minder dan de helft van de bevolking vertrouwen in de medemens. De laagste vertrouwensscore is met minder dan een kwart voorbehouden aan Portugal, Polen, Frankrijk en Slovenië.

Vertrouwen in rechtssysteem

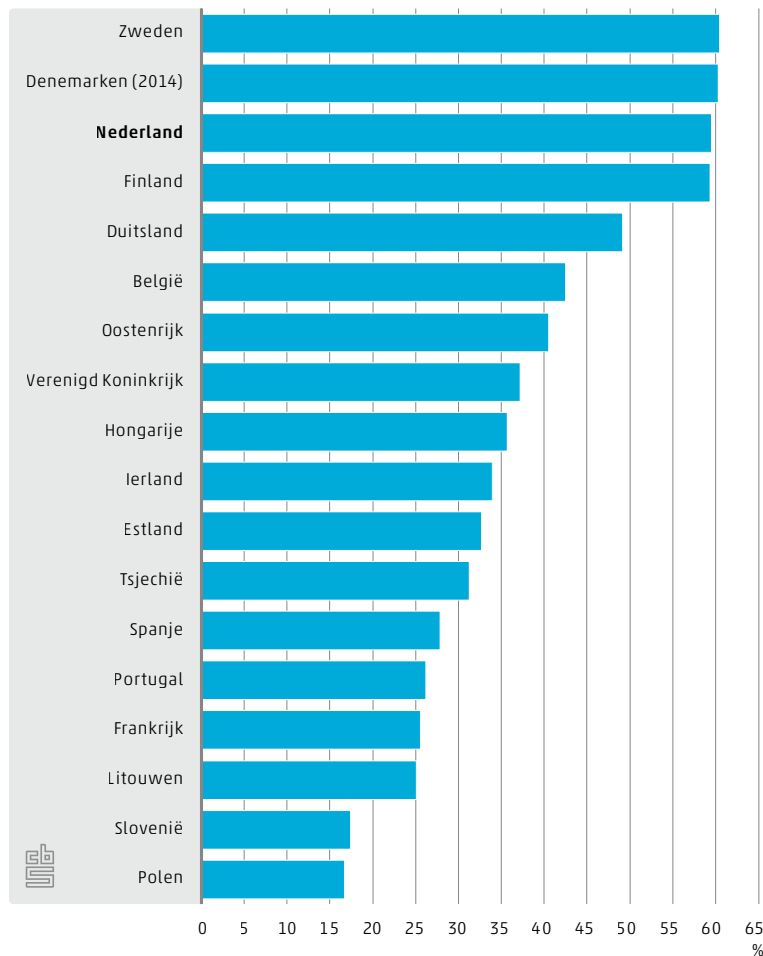
In Nederland heeft 71 procent van de bevolking vertrouwen in het rechtssysteem. Alleen inwoners van Denemarken en Finland hebben met meer dan 80 procent nog meer fiducia in het functioneren van de rechterlijke macht. De verschillen met andere landen zijn opnieuw fors. Onderaan de vertrouwensladder bevinden zich Slovenië en Polen: minder dan een kwart van de inwoners daar heeft vertrouwen in het rechtssysteem. Ook in Spanje en Portugal is er veel wantrouwen in dit instituut.

Aandeel bevolking dat vertrouwen heeft in het rechtssysteem, 2016

Bron: CBS, European Social Survey.

Bevolking met vertrouwen in nationaal parlement, 2016

Bron: CBS, European Social Survey.

Veel scepsis over parlement

Vertrouwen in de politiek is een belangrijke graadmeter voor het democratische gehalte van de samenleving. Bijna 60 procent van de Nederlandse bevolking heeft vertrouwen in het nationaal parlement. Daarmee loopt Nederland voorop in Europa, samen met Zweden, Denemarken en Finland. Vooral in Polen en Slovenië zijn de burgers sceptisch over het functioneren van hun parlement.

In veel landen is ook het vertrouwen in politici laag. Maximaal een op de tien inwoners van Frankrijk, Spanje, Portugal, Polen en Slovenië vertrouwt zijn volksvertegenwoordigers en de politieke partijen.

Alleen in Litouwen heeft een krappe meerderheid vertrouwen in het Europees Parlement. Iets minder dan de helft van de inwoners van Finland heeft daar vertrouwen in. In Nederland is dit 41 procent. Hekkensluiters zijn Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk waar minder dan een kwart van de bevolking vertrouwen heeft in het Europees Parlement.

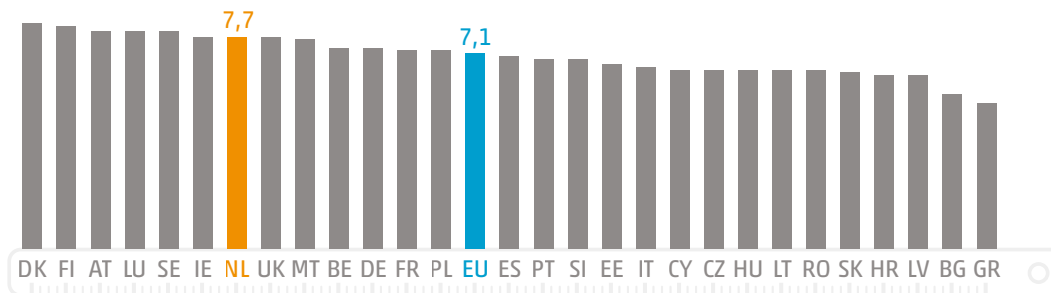
63% is positief over toekomst
(klein)kinderen in Nederland

86%
is dat in Finland

21. Welbevinden

Volwassenen in Nederland zijn relatief tevreden met hun leven. Zij geven zichzelf gemiddeld een 7,7 voor de mate waarin zij tevreden zijn met het leven. In de 28 lidstaten van de Europese Unie is dat cijfer een 7,1. Denen zijn met een gemiddelde van 8,2 de meest tevreden Europeanen. Grieken geven zichzelf gemiddeld een 5,3 en zijn daarmee het minst tevreden van de Europese Unie.

Tevreden met het leven, 2016 (cijfer)

Bron: Eurofound.

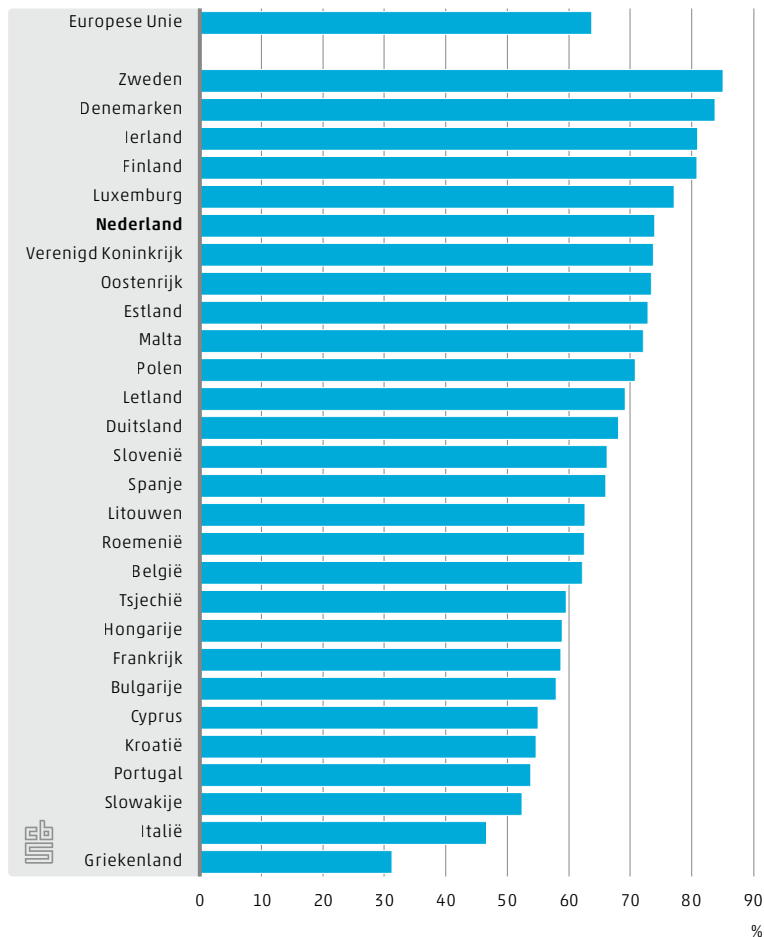

Nederlanders zijn over het algemeen optimistischer over de eigen toekomst dan de gemiddelde Europeaan. In 2016 gaf bijna drie kwart van de Nederlandse bevolking aan optimistisch te zijn over de eigen toekomst tegen ruim 6 op de 10 EU-burgers. Inwoners van Zweden, Denemarken, Ierland en Finland zijn het meest optimistisch over de eigen toekomst: ruim 80 procent van hen is optimistisch. De Grieken staan onderaan de ladder: minder dan een op de drie zegt optimistisch te zijn over de eigen toekomst.

Minder positief over toekomst (klein) kinderen

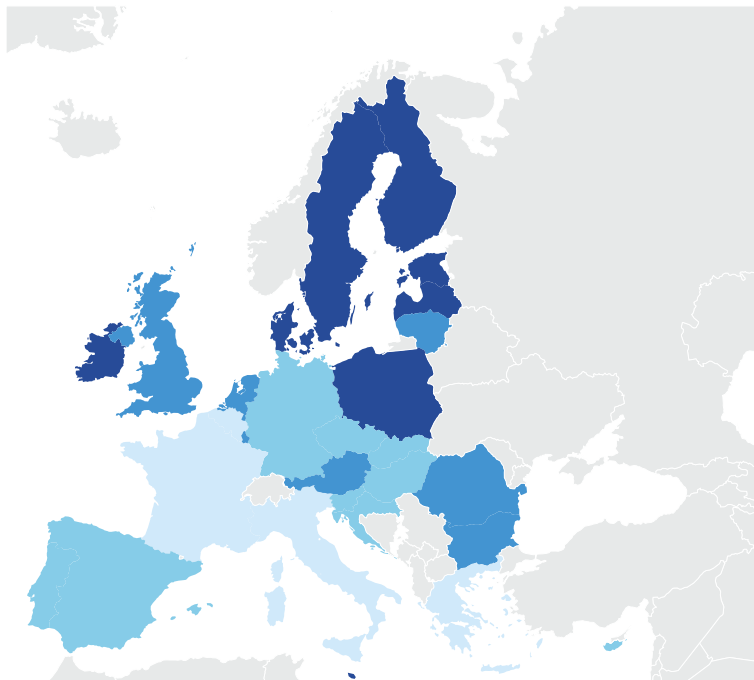
Over de toekomst van hun kinderen of kleinkinderen zijn mensen in Nederland gemiddeld genomen minder optimistisch dan over hun eigen toekomst: 63 procent van de Nederlanders is hier positief over. Nederland zit hiermee in de middenmoot van de EU-lidstaten. Ook hier zijn de inwoners van Scandinavische landen het meest positief en zijn de inwoners van Griekenland het minst positief.

Optimistisch over eigen toekomst, 2016

Bron: CBS, Eurofound.

Percentage bevolking dat optimistisch is over toekomst (klein)kinderen, 2016

■ Minder dan 50 procent
 ■ 50 tot 60 procent
 ■ 60 tot 70 procent
 ■ 70 procent of meer

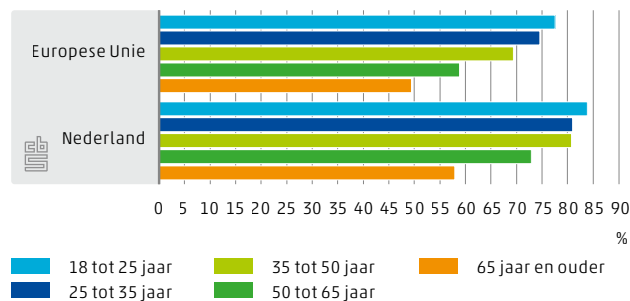

Bron: CBS, Eurofound.

Jongeren optimistischer dan ouderen

Jongeren van 18 tot 25 jaar zijn optimistischer over hun eigen toekomst dan ouderen (65-plus), in alle lidstaten van de Europese Unie. Van de Nederlandse jongeren is 84 procent optimistisch over de eigen toekomst. Dat aandeel neemt af met de leeftijd, tot 58 procent onder 65-plussers. Gemiddeld in de Europese Unie is 78 procent van de jongeren optimistisch tegen 50 procent van de mensen van 65 jaar of ouder.

Optimistisch over eigen toekomst

Bron: CBS, Eurofound.

66 000

keer in het nieuws

55 600

vermeldingen
in kranten en online

117 000

volgers op Twitter

22. Het CBS

Het CBS speelt in op **wat er feitelijk gebeurt** in de samenleving met het produceren van statistische informatie, en communiceert dit. Dit is noodzakelijk voor het verkrijgen van inzicht in maatschappelijke ontwikkelingen en het kunnen beantwoorden van (beleids)vragen. Het CBS is gericht op de brede maatschappelijke trends en de samenhang daartussen.

Kwaliteit van data

Het CBS heeft de kwaliteit van data hoog in het vaandel staan en wil deze laten renderen in de samenleving. Het CBS maakt daarbij gebruik van state-of-the-art technologie om de toenemende hoeveelheid data om te zetten in bruikbare informatie. Dit doet het CBS innovatief, maatschappijgericht en op betrouwbare wijze.

Relevante cijfers

Bij het CBS werken zo'n 2 000 collega's vanuit vestigingen in Den Haag, Heerlen en Bonaire. Maatschappijgericht werken is essentieel voor het CBS. Het CBS levert cijfers die relevant zijn voor de samenleving. Per jaar worden zo'n 600 statistische onderzoeken gepubliceerd. Vrijwel dagelijks worden de CBS-data naar buiten gebracht via nieuwsberichten, video's en sociale media. Dit leidt tot meer dan 60 000 vermeldingen per jaar in kranten, op radio en televisie en op (nieuws)websites.

Best gevolgd

Onze informatie is ook te vinden op de CBS-website en in de databank StatLine, waar ruim 4 duizend tabellen in staan met in totaal maar liefst 14 miljard cijfers. Al die informatie is voor iedereen gratis beschikbaar. Wij zijn ook te volgen op Twitter, Facebook, Instagram en LinkedIn en YouTube. Met 117 000 volgers op Twitter is ons twitteraccount één van de best gevolgde sociale-mediakanalen van een aan de overheid gerelateerde partij in Nederland.

CBS in de media

66 000

keer in het nieuws

55 600

vermeldingen in
kranten en online

200

bijdragen woordvoerders
op RTV

9 900

items op radio en tv

6 450

volgers op Facebook

117 000

volgers op Twitter

